Oratio parascevastica ad festum nativ. Iesu, in qua sacrae coenae usus continuus a primis eius institutionis temporibus, ad nostrum usque aevum, ininterrupta serie continuatus ut argumentum invictum pro veritate relig. Christianae

Autor(en): **Huldricus, J.J.**

Objekttyp: **Article**

Zeitschrift: **Museum Helveticum ad juvandas literas in publicos usus apertum**

Band (Jahr): **- (1748)**

Heft 10

PDF erstellt am: **30.04.2024**

Persistenter Link: https://doi.org/10.5169/seals-394624

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Inhalten der Zeitschriften. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern.
Die auf der Plattform e-periodica veröffentlichten Dokumente stehen für nicht-kommerzielle Zwecke in Lehre und Forschung sowie für die private Nutzung frei zur Verfügung. Einzelne Dateien oder Ausdrucke aus diesem Angebot können zusammen mit diesen Nutzungsbedingungen und den korrekten Herkunftsbezeichnungen weitergegeben werden.
Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. Die systematische Speicherung von Teilen des elektronischen Angebots auf anderen Servern bedarf ebenfalls des schriftlichen Einverständnisses der Rechteinhaber.

Haftungsausschluss

Alle Angaben erfolgen ohne Gewähr für Vollständigkeit oder Richtigkeit. Es wird keine Haftung übernommen für Schäden durch die Verwendung von Informationen aus diesem Online-Angebot oder durch das Fehlen von Informationen. Dies gilt auch für Inhalte Dritter, die über dieses Angebot zugänglich sind.

Ein Dienst der *ETH-Bibliothek*
ETH Zürich, Rämistrasse 101, 8092 Zürich, Schweiz, www.library.ethz.ch

http://www.e-periodica.ch

ORATIO PARASCEVASTICA
ad Festum Nativ. Jesu,
in qua
Sacræ Cœnæ Usus continuus
a primis ejus Institutionis temporibus,
ad nostrum usque Ævum, Ininterrupta
serie continuatus
Ut Argumentum Invictum
pro
Veritate Relig. Christianæ
proponitur a
JO. JAC. HULDRICO
Profess. Linguæ Sanctæ in Schola Tig.

INter plurimas alias, quibus divina Christianorum Religio spissum falsarum Agmen immensum quantum antecellit, immo in infima illud Falsitatis ac Profanitatis subsellia deprimit, Veritatisque sibi ac Θεοπρεπείας palmam præripit, Prærogativas, locum meritissimo suo obtinent, Historiæ, cui Christianorum Fides innititur, Veritas; & Dogmatum dein, quæ profitetur, elata Sublimitas. Historiæ præit Veritas. Nemo sanus rerum arbiter inficiari ausit omnem Fidei nostræ certitudinem niti Veritate Historiæ magni illius Hominum (si illos utrosque Homines dicere fas est) Paris, Mosis Veteris & Jesu Christi Novi Testamenti Mediatoris, quorum illum Jesum ἐν σκιᾷ, hunc Mosen ἐν Αληθείᾳ Jure appellaveris.

Nemo

Nemo autem ſanus iterum rerum æſtimator & cui vel aliquid lævæ in parte mammillæ ſaliat, illorum Hiſtoriæ Veritatem negare ſuſtineat, niſi eadem opera ſolem mera meridie lucere neget. Si enim verum eſt, Alexandrum M. Perſarum Monarchiam debellaſſe; Auguſtum Romæ rerum potitum eſſe; Neronem infanda, quorum reus peragitur, facinora patraſſe; Conſtantinum Imperii ſedem Byzantium transtuliſſe, eamque de ſuo Nomine Conſtantinopolim dixiſſe, quod omne nemo tam opinoſus & pertinax eſt, qui non credat: tum & verum eſt, Moſen intimæ apud Deum admiſſionis fuiſſe, Judaicum Jus condidiſſe; arcanum quod Nomen ejus præfert Volumen conſcripſiſſe, quicquid Rituum Ceremoniarumque Iſraëlitis tradidit ab ipſo Numine accepiſſe; In conceſſo quoque eſt, viculo Terræ Judeæ, plaudentibus Angelorum Choris, illuceſcentibus novis Syderibus, accurſitantibus ex terris alio Sole calentibus Magis, Jeſum Chriſtum natum fuiſſe, docuiſſe, miracula patraviſſe, exactiſſimæ Sanctitatis exemplar omni ſua vita exſcripſiſſe, Cruci ſuffixum eſſe, caligante ad triſte ſpectaculum Sole, obtenebrata tota cœli facie, ac horrore maximo concuſſis & contremiſcentibus terræ fundamentis, terræque mandatum tertio a ſepultura die, miniſtrantibus Angelis, ſtupentibus monumenti cuſtodibus reviviſſe; In Cœlum tandem poſt datam Patri in terris operam candidis corruſcæ nubis quadrigis rediiſſe, ibi ſe & vivere & regnare, effuſo in Apoſtolos ſuos ubertim Spiritu, manifeſtum feciſſe. At ſi verum hoc & confeſſa res eſt, tum divina, ſuper hac Veritate, tanquam talo ſuo, ſtat Religio. Hiſtoriæ Veritatem Dogmatum conçomitatur maxi-

ma

ma Sublimitas: Stentorea vox, centum ora & ferrea deberent esse latera singulatim de hoc argumento dicturo. Pelagus enim revera hic est, in quo nil nisi pontus & æther, ubi altum adeo non nimis urgendum, sed littus potius premendum erit. Quam sublimia sunt, Auditores, quæ hæc Religio docet de Deo, quem nobis describit ut Ens absolute perfectissimum, omnipotentia, omniscientia mirandum, æternum, immensum, optimum simul & maximum, sibi ipsi ad plenam Beatitudinem & aliis sufficientissimum, gloriosissimum, sanctissimum; dignum quod colamus, quod imitemur, cui nos totos consecremus, in cujus Cognitione, Amore, Fruitione votorum summam, Felicitatis apicem collocemus. Quam sublimia sunt, quæ eadem Religio tradit de Dei decretis, operibus, tum Naturæ tum Gratiæ, de Mundi hominisque primæva creatione, de peccatorum atrocitate, de malis omnibus ex hac miseriarum scaturigine obortis, de diversa piorum & impiorum sorte in hac vita, de diversissima eorundem conditione post illam. Hæc certe sublimia sunt, quæ Religio nostra profitetur. Res ipsa id loquitur, iniquissimi cujusque conscientia suffragatur. At sunt longe sublimiora plurima: Quam sublime est præ aliis Mysterium Patris & Filii, in quo omnes thesauri Sapientiæ & Cognitionis absconditi latent; hoc certe continet Veritates ipso Cœlo sublimiores, quas oculus non vidit, auris non audivit, & quæ in mentem hominis non ascenderunt, τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ ἐνδοξότατα. ad quæ acies omnis hebescit, quæ ipsi angelici spiritus sacro silentio mirantur, ad quæ stupent & attoniti stant. Quam elatum adorandum Trinitatis

in

in Unitate & Unitatis in Trinitate Arcanum, & admirabile ac æternum Pacis Consilium. Quam stupenda divini, Dei Ter Maximi Filii ἐνσάρκωσις. Illa certe omnia sunt, quæ, ὕψος, βάθος, μῆκος, πλατος sublimitatis habent, tremenda Angelis, stupenda Cœlitibus, adoranda Terrigenis. Quam sublime Mysterium Crucis, & ad misellorum mortalium salutem inter stabulum & præsepe nati dulcis Pueruli, in ferali ligno inter dolores & cruciatus rursum denati, æterni Patris, qui Filio suo, ut lapsos Homines, miserandas orci victimas servaret, haud pepercit, inæstimabile donum. Obtestor nunc omnem conscientiam, annon Religio, talibus veritatis Fulcris firmata, talibus sublimibus Mysteriis & Dogmatibus, ut totidem Divinitatis radiis fulgens, cæteras omnes infinitis Intervallis post se relinquat, & tantum ab ipsis revera distet, quantum cœlum distat a terra? annon eo ipso digna sit, quam alte semper veneremur, quam suspiciamus ut Divam nostram, cui litemus unice, cui tuendæ, stabiliendæ, promovendæ, omnes nostras actiones, dicta, cogitata dicemus & dedicemus, a cujus indefesso cultu & ornatu nos tandem adeo non abripi patiamur, quo potius omni studio, cura & cogitatione omni in id continuo incumbamus, ut eam quavis ratione & omnis generis Argumentis ac institutis sartam & tectam, quoad in nobis est, conservemus? Nullus confido, Insaniæ œstro adeo erit percitus, ut contrarium tueri vel solum cogitet Ego sane de debito hoc divinæ nostræ Religioni æstimio, & ex eo promanante ejus promovendæ studio vivide adeo sum persuasus, ut hac præclara mihi apud vos perorandi concessa occasione, officii mei esse ratus

tus fuerim, experiri vires meas, & tentare, annon & ego ad illam ornandam & illuſtrandam conferre aliquantulum valeam. Cum itaque Autoritate venerandi ſacrorum Antiſtitis, quæ ſi reliquis omnibus, quos receptus antiquitus Mos hujuscemodi ſolennibus Feriis in hanc Cathedram propellit, ſacra eſſe debet, mihi id multo magis innumeris nominibus ſit oportet, Oratoris perſonam hac profeſta Die agere ſui jusſus, ſtatim quidem decrevi Thema aliquod ſacrum, qualia Oratoribus, ſacris his Feriis dicentibus, in quantum ego quidem conjicere valeo, convenire judico, eligere; de quo vero potiſſimum dicerem, in dubio diu ſatis, ut fieri aſſolet, hæſi: Ita animi in pectore incerti certabant decem, donec ob oculos veniſſet Venerandi, Celeberrimi & Eruditiſſimi ZIMMERMANNI noſtri Diſſertatio pia, erudita ac ſolida, ſalutaria quædam ad Verum ſacræ Cœnæ Uſum, Monita complectens; Diſſertatio inquam pia, erudita ac ſolida, ex ſinceræ mentis pio conatu conſcripta, in qua Clariſſ. Autor πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων, (cujus ſcripta pleraque neſcio quo fato Invidiæ ſpiculis continuo ſunt expoſita) in qua mirari videtur, cur hactenus nemini Argumentum pro Veritate ſanctiſſimæ Religionis deſumere in mentem venerit, ex ſacri Myſterii Crucis Μνημοσύνῃ, Cœnæ puto ſacræ Uſu hiſtorico, a primis ejus Inſtitutionis temporibus ad noſtram usque ætatem non interrupta ſerie continuato. Illico ergo apud animum conſtitui de novo hoc Religionis Chriſtianæ Veritatem inſigniter probante Argumento quædam in Feſto, quo divini Sacræ Eucharistiæ Inſtitutoris nativitatem æque ac mortem religioſis noſtris

Actibus

Actibus celebramus, differere. Ausurus quidem sum, lubens agnosco, sacinus majoris abollæ. Argumentum est utique eximium & disertiori Ore, exercitatiore Ingenio, quo me misere destitui ingenue fateor, dignum. Mihi tamen illud sumsi, & ut ut meus etiamnum vix audeat rem tentare Pudor, ut ut pertimeam, ut & facundia deserat me & lucidus ordo, sumsi nihilominus, prout angusta, quæ mihi domi est res & curta suppellex tulerit, id pertractaturus i. e. ut *Plautus* fere hunc huic Phrasi sensum dat, frigide satis tractaturus. Non id vobis alienum sit, Auditores: Mola salsa litant, qui thura non habent, & ut quimus, quando ut volumus non licet, infra rem dicit, qui non potest supra. Juvate me modo in Illustri vestro Consessu balbutientem, & dimidiata vix verba tentantem vestra æquanimitate, & si vires ad Argumentum illustre digne elaborandum mihi defuisse, vobis, ut Jure vereor, judicandum sit, laudate solum voluntatem & donate hanc injuriam ejus Sinceritati, quam mihi adesse promittere audeo.

Postquam nunc satis ampliter exorsi sumus, res ipsa erit aggrediunda. Si ex continuo S. Cœnæ Usu Veritatem Religionis, cujus ipsa Sacramentum est, probare satagimus, ante omnia nobis probare incumbit, hunc Religionis actum sacrum revera a Christo denato, per omnem seculorum decursum, ad nostrum usque ævum non interrupta serie obtinuisse; Age itaque illud ostendamus. Ne autem vos tædeat, Auditores! me, per omnia secula citato satis Pede iturum, attentione vestra sequi.

Sacra Cœna, ut a prima ejus ordiamur Institutione, est illud spirituale & divinum Epulum, quod a Christo Orbis Salvatore, in perpessæ acerbæ mortis & beneficiorum inde defluentium suave & dulce, ad secundi adventus sui ultimum diem, duraturum Μνημόσυνον, sequentibus sanctam & divinam simplicitatem spirantibus Ceremoniis fuit institutum:

Jesus cum XII. suis Discipulis accumbens assumsit externa Panis & Vini symbola, eaque distincta actione a naturali ad sacrum Usum, εὐλογίας & εὐχαριστίας præmissis actibus, præparavit, destinavit & sanctificavit, ut essent Sacramentum Corporis & Sanguinis sui, non Natura, sed divina Institutione: Sanctificata eadem fregit & effudit, quo Corporis sui in Cruce Fractionem ac Immolationem & Sanguinis Effusionem designaret; fracta & effusa distribuit Discipulis, quo ita significaret se sui Communionem, omniaque ex illa plenis alveis profluentia Bona in Cruce paranda ipsis, omnibusque post illos fidelibus gratiosum offerre, eosque ad illa liberalem invitare; ad eorundem Distributionem Verba hæc fudit: *Hoc est Corpus meum pro vobis traditum; Hic est Sanguis meus pro multis effusus ad Remissionem Peccatorum, comedite Panem in mei Memoriam, bibite ex Calice omnes;* Quorum verborum emortualium brevem hunc sensum esse, omnia suadent: Heic Chari! vobis exhibeo indubitata Signa & Sigilla Corporis & Sanguinis mei, quicunque illa vera & infucata in me Fide ex certis & indubitatis Notis, in Verbo meo sat superque delineatis, antea intime persuasus se mecum tanquam Caussa Salutis arcto nexu esse con-

conjunctum, assumserit, pro illius delictis certe Corpus meum in fatali Crucis ligno erit fractum, & Sanguis effusus; ille partem habebit in Meritis Passionum mearum indubitatam, nec erit, cur de eo incertus titubet, cum ipsi Corporis mei, quod quo minus Natura exhibeam, Impossibilitas cogit, loco, in proprias manus tradam ejus indubium Repræsentamen.

Divinum nunc hoc Institutum ab Apostolis ut Institutum Dominicum fuit acceptum & Ecclesiæ traditum, nec non per primum a Christo denato seculum diligentissime & frequentibus iteratis vicibus celebratum; Ad Christi etenim exemplum, qui μετὰ τὸ δειπνῆσαι instituerat Eucharistiam, Agapis frugale Convivium S. Cœnæ fuit præmissum, dein post temporis Intervallum celebratæ eidem additum, usque dum, cum in turpem luxum degenerare inciperet, non tantum e sacris Aedibus ad privatorum domos rejiceretur, sed & plane e Fidelium Conventibus, utpote ut nulla pars Cœnæ essentialis, sed ut actus Cœnæ Institutionem forte concomitans consideratum, exterminaretur & in ejus locum succederet Mos colligendi inter Sacra Eleemosynas, qui adhucdum obtinet. Asserti testem habemus LUCAM, hic enim in Libro, quem de Rebus Apostolorum Gestis consignavit *Cap. II.* refert; illa tria credentium millia, quæ post Christi ascensum sacro Baptismatis fonte fuerant tincta, perseverasse in Communione & Fractione Panis, quam nonnulli Patrum & Recentiores plerique de Eucharistiæ celebratione intelligendam esse sentiunt, suisque Argumentis abunde probant. Et seculo hoc jam me-

diam partem elapſo Paulus Corinthios quidem ad Dominicam Cœnam celebrandam conveniſſe dicit in unum, ſed ſuæ Ἀλαξίας vitio, rem ſanctam ita totam corrupiſſe, ut nilminus egiſſe viderentur, quam id, cujus cauſſa in Eccleſia convenerant. Seculo adeo primo S. Cœnæ Uſum continue viguiſſe in confeſſo eſt; etiamſi enim mature fuerit polluta, nunquam tamen prorſus eſt deſtructa, abuſibus apoſtolica Cenſura ſtatim rurſum correctis.

Seculo, quod Apoſtolicum excipit ſecundo, Cultui divino in genere multum Ceremoniarum citra neceſſitatem fuit additum, quod boni gravesque Viri haud absque indignatione pertulerunt; etiamſi id certe non malo conſilio, ſed ſufficientis Prudentiæ defectu fuerit factum, juxta cæteras enim rationes, quibus, ut Rituum ſacrorum numerum augerent, fuerunt inducti, & hæc erat, quod ita ſe eo facilius calumniam atrocem, qua Atheorum nomine infamabantur Chriſtiani, depellere poſſe ſperabant. Etenim, in Libello noſtro, in quo ex profeſſo hac de materia egimus, obſervavimus, præcipuam Criminationis hujus occaſionem fuiſſe, quod Templa, Simulacra, Aras, Victimas haberent nullas, reliquaque hominum, ſenſibus externis duci ſe ut plurimum patientium, oculos ferienti Pompa, in Cultu ſuo religioſo prorſus eſſent deſtituti. Omnia itaque conquirentes primævi Eccleſiæ Doctores, quæ ad hanc Calumniam deſtruendam facere poſſent, Ritus etiam externos & Ceremonias arripuerunt, quibus ſenſus caperentur eorum, qui, quod Chriſtiani his omnibus carerent, eos ob hoc ipſum Atheos

eſſe

esse vociferarentur. Hinc & S. Cœnæ simplicissimos, & ab omni externa specie longe remotos hactenus Ritus auxerunt: Partes Panis & Vini consecrati miserunt ad absentes, ægrotos & carceribus inclusos, ut & pœnitentes in extremo mortis positos periculo, Dilectionis & Unitatis fidei testandæ ergo; ut probant *Henr. RIXNERUS de Ritibus Veterum circa Eucharistiam*, & diligens ille ac incomparabilis Antiquitatum Christianarum scrutator BINGHAMUS in *Originibus Ecclesiasticis*: Magnam insuper, nondum tamen absolutam, & huic Ritui ad salutem impetrandam adscripserunt necessitatem: Mos item obtinere cœpit Vinum non purum sed aqua mixtum adhibere, addita explicatione, Vino intelligi Sanguinem Christi, & Aqua populum, & sic populum Christo adunari, ut misceatur vinum aqua. Probant hæc omnia frequentia Patrum hujus Seculi loca, quorum unum & alterum, ne in cassum videamur locuti, afferre juvabit. IGNATIUS, in *Epistola ad Philadelpheos*, quæ in genuinis numeratur, scribit: *Una est Caro Domini nostri Jesu Christi, & unus Sanguis, qui pro nobis effusus est, unus item Panis omnibus fractus, & unus Calix omnibus distributus.* *JUSTINUS MARTYR*, cujus diversa Loca obvia sunt, in *Apologia secunda*, universum Eucharistiæ ritum describit, & ad minutias usque persequitur, ac juxta cætera ait: *Postquam gratiarum Actionem Præsidens absolvit, & Populus acclamavit Amen, Diaconi distribuunt unicuique præsentium, ut participet eum, in quo gratiæ actæ sunt, Panem, Vinum & Aquam, & ad absentes perferunt; atque hoc alimentum vocatur Eucharistia.* Et in *Dialogo cum Tryphone* habet: *Panem noster nobis Christus tradidit faciendum in Recordationem, quod*

ipse Corpus factus sit, eorum Caussa, qui in ipsum credunt, & poculum, in Recordationem Sanguinis sui tradidit faciendum gratias agentibus. IRENÆUS, L. IV. de Pane in S. Cœna ait: *Qui e Terra Panis est percipiens Vocationem Dei, jam non communis Panis est, sed Eucharistia ex duabus rebus constans, terrena & cœlesti.* Et L. V. *Temperamentum Calicis & κεκραμένον ποτήριον memorat.* CLEMENS ALEXANDRINUS in L. I. & II. *Pædagogi sui*, spiritualis Cibi & Potus, quibus nos Christus in Eucharistiæ convivio excipiat mentionem injicit. TERTULLIANUS tandem, multis nominibus exeunte hoc Seculo celeber. haud uno Loco de S. Cœna loquitur. In C. III. *de Corona Militis: Eucharistiæ Sacramentum*, ait, *& in tempore victus, ut omnibus mandatum a Domino, etiam antelucanis cœtibus, nec de aliorum manu, quam Præsidentium sumimus.* L. IV. *adversus Marcionem* Institutionis rationem describit, de pane ajens: *Dominus acceptum panem & distributum suis Discipulis, Corpus suum illum fecit; Hoc est Corpus meum, dicendo, id est, figura corporis mei.* & c. XVII. Libri *de Anima*, de Vino: *Jesum consecrasse Vinum in memoriam Sanguinis sui.* In *Apologetico* diversis tandem capitibus ita loquitur, ut Cœnæ S. usum sua ætate frequentem obtinuisse apertum fiat & manifestum.

Seculo, quod sequitur III. auctis jam plus æquo S. Cœnæ ritibus, novæ rursum additæ fuerunt accessiones: Major apparatus & longiores preces ad ejus celebrationem adhiberi cœptum est; Pœnitentes & Catechumeni illa excludebantur; recepta est communiter sententia ad salutem obtinendam Eucharistiæ participationem summe esse necessa-

necessariam, unde & defluxit, quod infantibus quoque eam porrigi vellent, vixeritque hoc seculo Scriptor, CYPRIANUM puto, qui illud omitti nequaquam posse argumentis contenderet, maximum pro sua opinione petens præsidium ex *Joh.* VI. 53. Ex illo superiore seculo jam recepto more mittendi S. Cœnam ad ægrotos & captivos, orta quoque est privata ejus consecratio in ædibus ægrotantium & carceribus martyrum & confessorum; consuetudo itidem consecratorum elementorum aliquam partem asservandi vel in Ecclesia, vel in privatis ministrorum ædibus, quo necessitatis casu inopinato superveniente in parato eam haberent; ita mos quoque concedendi religiosioribus deferre aliquas Eucharistiæ particulas secum domum, quo quotidie, durante præprimis persequutionum vi, illis participare possent; hanc enim S. Eucharistiam secum domum auferendi assuetudinem non apostolicam, sed hoc demum seculo ortam fuisse indubitatum est, uti & Argumentis sufficientibus probatum id adversus BARONIUM dedit *Samuel BASNAGIUS* in *Anal. Eccles.* Disputatur denique ad hoc seculum inter eruditos, an eo decurrente pane azymo, an vero fermentato usi fuerint, & plures utrumque promiscue adhibitum probabile putant, inter quos illustris MOSHEMIUS, qui hoc ex consuetudine ab Apostolis ipsis introducta facillime potuisse fieri putat, adeo ut viventibus adhuc Apostolis, qui ritus sacros non ad essentiam Religionis a se traditæ pertinere duxerint, receptum fuerit, ut heic panis azymus, illic fermento conditus usurparetur, cum quibus & consentiunt ea, quæ magnus BULLINGERUS noster *Sermone* 9. *Decadis* 5. pronuntiat.

Sed argumenta ab acuto antiquitatum ecclesiasticarum Scrutatore BINGHAMO L. suo XV. C. 11. adducta, mihi saltem adeo stringere videntur, ut contra horum virorum sententiam cum eo existimem, extra omnem dubitationis aleam positum esse, pane fermentato solo usos fuisse primos Christianos per mille annorum decursum ad seculum XI. & XII. usque, quibus demum azymorum usus invaluerit, quod & suo calculo probat celeberr. BASNAGIUS in *Historia Ecclesiæ.* Si & hujus nunc ævi scriptorum requireret quis testimonia, illa possent produci, præter CYPRIANUM enim jam indicatum, qui haud uno in loco de S Cœna loquitur, & juxta reliqua in *Epistola* 63. *Aquarios* i. e. illos, qui timidi nimis aqua sola communicabant, ne nimirum Vini odor post communionem remanens, ipsos christianos esse, judici deferendos, proderet, reprehendens, ut simplicitate & ignorantia peccantes, ipsis objicit: *Aquam haud sufficere ad repræsentandum Corpus Christi, & si Vinum in Calice desit, etiam Repræsentationem Sanguinis Jesu deesse.* Ac in *Libro de Lapsis*, eos acriter carpens, qui communionem citius nimis, quam par erat, rursum petere auderent, ait: *Sacrilegi! Murmuratis & ira accendimini adversus Patres vestros, ideo quod manus vestræ pollutæ nondum receperunt corpus Domini.* Præter hunc *Cyprianum*, inquam, habemus ORIGENEM, qui in *Homilia sua* 15. adversus eos disputat, qui existiment, panem Domini, quo nomine Eucharistia notetur, sanctificare omnes, qui eum comedant, & in 16. ait: *Christianis omnibus solemne esse de dominico Calice bibere;* habemus DIONYSIUM ALEXANDRINUM, insignem, ut HIERONYMO vocatur Auditorem

ORI-

ORIGENIS, qui in *Epistola ad Basilidem* de non admittendis ad communionem menstruatis disputat; habemus & ARNOBIUM, qui in *Ps. XXII. Expositione*, *Ecclesiam in se habere*, ait, *Mensam, unde det panem credenti*, per quam nonnisi intelligit mensam, ad quam celebrabant Eucharistiæ sacrum ritum; & alibi: *Eandem habere calicem ex quo ingurgitet illos, qui verbum prædicent*; tandem in Ecclesia *recipi* perhibet *panem*, *qui cor fortificet*, *& vinum quod illud exhilaret.*

Seculum IV. observantibus omnibus Historiæ Sacræ scriptoribus jam superstitionibus ex Ethnicismo oriundis fuit conspurcatum, & vera Religionis indoles obscurata ac oppressa: Hinc per canones synodales tot, ut quoad ritus reliquos omnes, ita & circa illos S. Cœnæ, per legem intruduntur minutiæ, ut sine tædio legi sæpius nequeant. Invaluit usus vasorum aureorum & argenteorum, quod poterit colligi ex illis PRUDENTII, quibus præfectum Urbis regiæ, Laurentium Martyrem alloquutum perhibet in Hymno περὶ στεφάνων II.

Hunc esse vestris Orgiis:
Moremque & artem proditum est:
Hanc disciplinam fœderis:
Libent ut auro Antistites;
Argenteis scyphis ferunt,
Fumare sacrum sanguinem;
Auroque nocturnis sacris
Adstare fixos Cereos.

Administrari dein cœpta est S. Cœna ad sepulchra martyrum, ut & cum funera deducerentur, quo ex abusu postmodum missæ in honorem sanctorum & pro mortuis natæ sunt; etiamsi tum temporis

poris nondum fuerant in ea opinione, ac si S. Cœna esset sacrificium expiatorium pro mortuis, sed illam solum in funerum solemnibus celebrarent, ut ad ardentiores Preces, qui iis intererant, se invicem incenderent, quibus & uberiorem divini solaminis vim impetrarent lugentes, & alii levamen afflictionis, qua forte premerentur, obtinerent, ut evincit BUDDEUS in *Diss.* sua *de Origine Missæ.* Sacris Oratoribus porro liberum amplius non fuit de Sacris his aperte & simpliciter pro concione dicere, quod etiam sensim sensimque *Disciplinam* introduxit *Arcani*, quæ in Ecclesia Latina ad seculum VII. usque duravit, & in Græca hodienum ex parte adhuc viget. Inducti denique hoc seculo sunt varii Communionis gradus, unde subnata nomina Communionis laicæ, clericali oppositæ, & Communionis peregrinæ clericorum delinquentium. Facilis nunc rursum nobis esset opera, integra denuo testium caterva hæc omnia firmare, sed adducemus modo ex millibus unum & alterum, unde generalis Cœnæ usus patescat: EUSEBIUS in *Præpar. Evangelica* L. V. C. 3. ait: *Quemadmodum Melchisedec nonnisi Panem & Vinum Abrahamo obtulit, ita Jesus Christus, & qui illum sunt sequuti, cultum spiritualem celebrantes inter omnes Orbis Nationes Mysterium Corporis & Sanguinis Jesu Christi repræsentant Pane & Vino.* & L. I. C. 10. *Ecclesiam*, inquit, *celebrare Memoriam Sacrificii Christi in Sacra Mensa Signis Corporis & Sanguinis ejus.* CYRILLUS HIEROSOLYMIT. in *Catecheticis Myst.* 4. Postquam Catechumenis repræsentavit, illos non dubitare debere, quin recipiant Corpus Jesu Christi, dum ille, qui in nuptiis Caanæ Aquam permutarit in Vinum, mutare idem debeat panem in

corpus

corpus ſuum; ſimul quoque illis explicat, qua ratione id fiat, addito Monito: *Fiducia has res accipiamus ut Corpus & Sanguinem Jeſu Chriſti, cum Corpus ſit ſub Typo Panis & Sanguis ſub Typo ſeu figura Vini.* & *Myſt.* 5. Neophitam ſuum docet, quo digne modo ſacram Menſam accedere & Corpus Chriſti recipere debeat. BASILIUS in *Epiſtola ad Cæſariam* aſſerit: *Singulis diebus communicare & participare Sacri Corporis & Sanguinis bonum eſt & fructuoſum.* & *Epiſtola* 289. Ritum recipiendi panis deſcribens ait: *Miniſtrum Portionem Euchariſtiæ in manum Communicantis tradere, qui eam dein fortiter admodum teneat, ac ori admoveat; parum interim intereſſe, an Communionis participans e manu Miniſtri recipiat unicam ſolum, aut plures Panis fracti particulas.* *GREGORIUS NAZIANZENUS Baſilii* Amicus hortatur in *Oratione de Paſchate*; *ſine pudore & dubitatione Corpus ede & Sanguinem bibe, ſi modo vitæ deſiderio teneris*; Et alibi: Illum, qui Sacramentum Cœnæ deſpiciat, reum corporis & ſanguinis Chriſti pronuntiat. *Oratione* item *XI.* refert miraculum, quod acciderit ſorori ſuæ, utpote quæ ægrotans fuerit ſanata, ardore precum ſuarum, & mediante Euchariſtia, cum irrigarit lachrymis ſcuſtula quædam precioſorum antityporum corporis Chriſti, quæ manibus tenuerit incluſa; & tandem *Oratione XIX.* in Vita Patris ſui, ut memorabile quid refert; Illum ægrotum, ſe in Eccleſiam duci, imo ferme trahi juſſiſſe, ibique brevibus verbis conſecratione facta, dum longiores preces adhibere debiles corporis vires haud permiſerint, ſacram Euchariſtiam participaſſe, ſtatimque in melius fuiſſe mutatum paululumque convaluiſſe. HIERONYMI dictum eſt: *Dominica Cœna omnibus debet eſſe com-*

communis, quia Christus omnibus Discipulis, qui aderant, æqualiter tradidit Sacramenta; Idem quoque in *Tractatione Cap. XI.* 1. *Ep. ad Corinth.* Eucharistiam comparat amicitiæ pignori, quod nobis, in regiones alio sole calentes abiturus relinquat eo fine, ut, quotiescunque aspiciamus pignus illud, memoriam rursus recolamus amicitiæ & benefactorum absentis amici; ideoque etiam, nos memoriali hoc opus habere asserit, per omne illud tempus, quod sit effluxurum ad illud momentum, quo ipse (Jesus nempe) sit denuo venturus. CHRYSOSTOMUS tandem in *Homiliis* suis innumeris ferme Locis de S. Epulo & decenti illius usu pro consueta sibi facundia perquam eleganter disserit, juxta cœtera crebrioris Communionis neglectum in *Homilia III.* acriter his reprehendens: *Ingentem & pæne inauditam hanc populi multitudinem, quæ modo adfluxit, tantaque cum attentione Sermonem audit meum, sæpenumero tempore illo perhorrendo requisivi, & tamen nunquam videre potui, atque ita me vehemens capit suspirium, quod cum ego disputo, vester conservus, studium adhibetis & ingenium, alter alterum jactat, ut ipse propius adsit; quum autem ipse Christus communis Magister semet in sacris mysteriis ostensurus est, vacua desertaque Ecclesia redditur. Proh fidem hominum Christianorum, quo pacto isthæc veniam consequantur? facit profecto vestra ista sive desidia sive negligentia ut laudem studii illius auscultandi omnem amittatis.* & *L. III. de Sacram. Homil.* 21. Peccatores interrogans, qua fronte coram tribunali Christi se sistere ausuri sint, cum receperint corpus ejus manibus pollutis & labiis impuris: *An audetis*, verba ejus habent, *appropinquare sacrificio illotis manibus? Cogitate probe, quid in manum*

num vestram receperitis, ne quæso eo procedatis audaciæ, ut pugno vestro cedatis quemquam, neque crimine dehonestetis manum, quam Deus honoravit præclaro & pulchro adeo Dono.

Seculum V. quod attinet, in illo Eucharistiæ celebrationem quidem viguisse certum est, sed maculis, quibus ejus primæva facies jam fuerat conspurcata additæ adhuc maculæ. Necessitas S. Cœnæ hucusque summa judicata, absoluta decreta est. AUGUSTINUS, qui circa hanc materiam multus est, sæpenumero de ea loquitur, ut de re plane confessa. CYRILLUS ALEXANDRINUS hac de re in *Comment. in Johannem* ait: *Illi, qui non receperunt filium per Sacram Eulogiam* (per quam sine dubio nihil aliud intelligit, quam panem & calicem benedictionis) *privati sunt vita, quæ in sanctificatione & felicitate consistit.* & Isidorus PELUSIOTA L. 11. *Epist.* 52. asserit: *Divina Mysteria participari, absque quibus obtineri nequeant remunerationes Cœli.* Hinc non solum data, ut hactenus, infantibus, sed & insuper moribundis omnibus ut τελευταῖον ἐφόδιον, *ultimum viaticum*, cum antea saltem illis porrigeretur, qui expresse id petiissent, aut qui in medio pœnitentiæ cursu morbo gravi opprimerentur, ne mori pacis & spei expertes necessum haberent. Quid quod porrecta & in os ingesta mortuis ipsis, si mors pœnitentes aut alios ex improviso oppressisset. Ortum etiam nacta est hoc seculo appellatio illa Eucharistiæ, hodienum apud Romanenses frequens, qua *Missa* audit a dimissione cœtus Sacri, vel partis ejus, nempe Catechumenorum, unde *missa catechumenorum*, vel dein totius, post peractum cultum integrum, in cujus fine inclamabatur a diacono; *Ite, missa est.* Præter jam

pro-

productos & alii hujus ſeculi ſcriptores proſtant, qui frequenter in ſuis ſcriptis de S. Cœna loquuntur. THEODORETUS in ſuis *dialogis adverſus Eutychianos*, Euchariſtia ad defendendum ſuum errorem abutentes, diſputans, illis rationem, qua ſymbola S. Cœnæ imago veri Corporis Chriſti ſint, explicat, & juxta cœtera ait: *Jeſum ſymbola honoraſſe nomine corporis ſui, non mutando naturam, ſed adjungendo naturæ gratiam*: Cum quibus conſentiunt, ea, quæ *Gelaſius* Papa extremi hujus ſeculi, habet, ajens: *Subſtantia ſeu natura Sacramento ineſſe haud ceſſat, & id, quod celebramus eſt imago aut ſimilitudo Corporis Chriſti.*

Seculo VI. in loco de Euchariſtia varie loquuntur Patres, tum quoad ejus Sacrificium, tum quoad Præſentiam Chriſti in eo realem, plurimis myſticam magis & ſpiritualem, quam corporalem manducationem & præſentiam intendentibus, quod vel ex trigæ ſcriptorum ſeculi hujus locis, quæ exempli gratia e multis attuliſſe ſufficiet, patere poterit. *FULGENTIUS Epiſcopus Rupſenſis* in cujus ſcriptis haud uno in loco de S. Euchariſtia agitur, ubique ſacrificium Panis & Vini vocat *commemorationem carnis Chriſti, quam obtulit, & Sanguinis, quem effudit pro nobis.* *PRIMASIUS* in 1. Cor. XI. ait: *Jeſum dando nobis Sacramentum, reliquiſſe eo ipſo ultimum memoriale eo fine, ut quoties edamus de pane hoc & bibamus de calice hoc, in animum revocemus, Chriſtum eſſe pro nobis omnibus mortuum, hinc & appellari Corpus Chriſti, ut ſi ejus recolamus memoriam, haud ſimus ingrati, ut ſi quis moriens nobis reliquiſſet pignus, haud poſſemus id conſiderantes nobis temperare a lachrymis, ſi eum enixe amaſſemus.* HESYCHIUS

US tandem *Pastor*, aut ut alii volunt *Episcopus Hierosolymitanus* in *Levit. L.* 1. ait: *Si Jesus haud fuisset crucifixus non vesceremur sacrificio corporis ejus; ast nunc hoc nutrimento vescimur, dum recipimus memoriale passionum ejus.* Cæterum a GREGORIO MAGNO ejus ætatis lumine maximo *Canon missæ*, quem vocant, seu nova S. Cœnam magnifico splendidoque apparatu administrandi ratio præscripta & injuncta est. Concilium *Autisiodorense* in Gallia decrevit, ut fœminæ sacra Symbola amplius nuda manu haud reciperent, sed tecta ac obvoluta linteolo albo. Permissum adhuc quidem hoc seculo in oriente & occidente fuit asservare S. Cœnam in casu necessitatis, eamque secum asportare domum; ast tamen in oriente quoque obtinuit mos, Reliquias S. Cœnæ igne concremandi: nolebant nempe panem sacris usibus semel destinatum, in usum profanum & promiscuum rursum redire; & in Ecclesia Constantinopolitana, ut ex EVAGRII *Historia Eccles.* patet, usitatum fuit, ut pueri impuberes Eucharistiæ celebratæ reliquias manducarent, quem morem & in occidente alicubi in usu fuisse docet Canon *Matisconensis* Synodi secundæ VI.

Seculo VII. superstitiones circa S. Cœnæ celebrationem rursus novæ fuerunt invectæ. Vini loco in Gallia distribuebant lac, in Hispania utebantur uvarum botris, quos distribuebant singulis Communicantibus. Panem miscebant vino, aut minimum saltem tingebant illum in vino & ita tinctum distribuebant populo. Mortuis S. Cœna frequentius quam hactenus in os fuit ingesta, cumque iis sepulta: reservari apud occidentales cœpta in quodam Ecclesiæ angulo, sine dubio, ut parata esset pro ægrotantibus. Lingua latina cele-

brari inchoata etiam in recens plantatis Ecclesiis, ubi nondum nota, sed adhuc peregrina erat, & sacerdotes splendidiore ornatu, vestibus fulgentioribus induti fuere. Latinorum enim novi pontifices semper novis ceremoniis veteres auxere: *quasi neminem*, ut scite Illust. MOSHEMIUS, *digne rem Christianam administrare posse duxerint, nisi qui populum inusitatis spectaculis & mimis oblectaret.* Græcorum vero Antistites hoc seculo instituerunt per festos Dies sacræ Quadragesimæ celebrationem Missæ præsanctificatorum, qua servabatur panis consecratus die præcedente in dies sequentes Communionis, quibus Altari denuo imponere, sine nova consecratione, atque injicere illum vino moris erat, quo vinum acquireret sanctificationem attactu panis jam consecrati antea & ita præsanctificati (unde & nomen Missa recepit). Dein etiam Eucharistiæ elevationem introducere sunt exorsi, sed non eo fine, ut adoraretur ab adstante populo, verum eo fine solum, ut hoc ritu elevationem Jesu in Crucem, Mortem item ejus ac Resurrectionem designarent, ut GERMANUS *Constantinopoli Patriarcha* explicat. Interim hujus seculi scriptores mysterium S. Cœnæ explicabant ut illi præcedentis ævi; ISIDORUS HISPALENSIS de *Offic. Eccles.* agens L. I. C. XVIII. claro & distincto modo naturam Sacramenti delineat; *Panis*, ait, *quem frangimus est Corpus Jesu Christi, qui dixit, Panis ego vitæ sum, & vinum est sanguis ejus, scriptum enim est, vitis vera sum.* MAXIMUS vero *Abbas Constantinopolitanus* in *Scholiis* in *Dionys. Areop.* expresse ait: *Panem Sacrum & calicem benedictionis esse Signa symbolorum sensibilium, imaginem rerum, quæ sint in cœlo, & quæ majorem habeant veritatem, symbolum*

bolum & non veritatem ipsam. Res V. T. fuisse umbram, illas N. T. esse imaginem; nos veritatem vero demum possessuros in seculo venturo.

Seculo VIII. Cœnæ utique etiam invenimus vestigia, sed a prima ejus institutione prorsus aliena. *Missarum* hinc *Solitariarum*, & *pro defunctis* initia cernere datur, licet nondum ab omnibus fuerint probatæ; sub seculi enim hujus finem & sequentis initium quæstiones agitatæ sunt; an fas sit Sacerdotem solum divina officia celebrare nullis præsentibus, quibus dicat, *Pax vobiscum*, *Dominus vobiscum*, nullis, qui respondeant, *Dominus tecum?* Et *Concilium Moguntiacum ac Parisiense* ideo decreverunt, has solitarias Missas inhibendas esse, utpote autoritati apostolicæ refragantes & tanto Mysterio indignas. Cæterum & horum & proxime antecedentium temporum eruditi Eucharistiæ Sacramentum simile judicarunt Sacramento Baptismi, cum in utroque viderint creaturam visibilem, conferentem gratiam invisibilem; Aquam in Baptismo, Panem & Vinum in S. Cœna, ostendentes, figurantes & significantes Corpus & Sanguinem Jesu: & cum inter se de levissimis minutiis continuo acerbe disputarent, in mediis his dissidiis tamen in hoc ipsis conveniebat, Sacramentum Cœnæ esse Figuram Corporis Christi. Venerabilis BEDA Latinæ Ecclesiæ hoc seculo oraculum juxta cœtera innumera, quæ huc tendunt, *Christum*, ait, *Agnum Paschalem destruentem, in ejus locum substituisse Corpus & Sanguinem suum, in figura Panis & Vini*; & alibi, *manducationem, quæ fiat in Eucharistia, pure spiritualem & sacramentalem esse, sub Pane enim & Vino propositis modo visibili subintelligi rem invisibilem, verum Corpus & Sanguinem Jesu, quæ*

ſint vera caro & verus potus, non ad implendum ventrem, ſed ad pinguem faciendum ſpiritum. Quid ALCUINUS Præceptor CAROLI M. honor ſeculi ſui, heic ſenſerit, vel patere poterit ex ſola ejus explicatione loci *Johannei* C. VI. 56. *Hoc*, ait, *eſt edere hanc carnem & bibere hunc potum, manere in Chriſto, & Jeſum habere manentem in ſe, & ita, qui non manet in Chriſto, & in quo Chriſtus non manet, haud edit, ſine dubio, carnem ejus ſpiritualiter, etiamſi corporaliter & viſibiliter (dentibus) comprimat Sacramentum Corporis & Sanguinis Jeſu, ſed potius edit & bibit ad ſui condemnationem Sacramentum rei adeo magnæ, quia impurus præſumſit appropinquare Sacramentis Jeſu, quæ digne nemo recipit, niſi qui purus eſt.* CAROLUS M. ipſe ad præceptorem ALCUINUM ſcribens ait; *Jeſum cœnantem cum discipulis, fregiſſe panem, & ipſis diſtribuiſſe calicem in figuram Corporis & Sanguinis ſui, dantem ipſis magnum Sacramentum noſtro bono.*

Seculo IX. doctrina dogmatica de Eucharistia hactenus ſatis pura etiam per triginta adhuc ſeculi hujus priores annos, (quod THEODULPHI *Epiſcopi Aurel.* AGOBARDI Epiſcopi *Lugdunenſis*, & *AMALARII* dictis facile eſſet probatu) conſervata, fatalem revolutionem eſt experta. PASCHASIUS enim RADBERTUS compoſuit Libellum de Corpore & Sanguine Chriſti, in quo primus Transſubſtantiationem defendit, & in ſyſtema redegit, licet ſub paulo alia Idea, quam creditur noſtro ævo, non enim via Transſubſtantiationis, ſed creationis potentialis, Vinum & Panem in Corpus & Sanguinem Chriſti permutari aſſeruit. Ad firmandam ſuam ſententiam produxit varia ex Patri-

bus

bus dicta, ſed verſuta falſatione & ſuppreſſis locis operum, ex quibus illa deſumſiſſet, ne fraus illico pateſceret. Sectatores hujus opinionis quidem habuit, aſt numero paucos, e quibus quatuor modo ſunt, quos producere eſt operæ pretium; HINCMARUS nempe *Epiſcopus*, JOANNES *Diaconus Hiſtoricus* GREGORII MAGNI, REMIGIUS *Monachus*, & PAULUS *Diaconus*. Multo plures contra ipſum, ſtatim ac manuſcriptum ejus pluribus notum eſſe inciperet, oppugnatum iverunt, alii aperte ſe contra *Paſchaſium* ſcribere profeſſi, alii dogma ſaltem de præſentia reali Corporis Chriſti oppugnantes, tecto Dogmatis Autore, inter quos præcipui fuere nobiles hujus ſeculi ſcriptores RABANUS MAURUS, RATRAMNUS, *Joh.* ERIGENA *Scotus*, FLORUS, WALAFRIDUS STRABO, Anonymi alii, Epiſcopi, Archiepiſcopi, imo integræ Eccleſiæ, ut LUGDUNENSIS. Aſt cum Diſceptatores hi Præſentiam Chriſti in S. Cœna, quam hactenus Chriſtiani ſimpliciter, ratione qua id fiat indeterminata, crediderant, determinare ſemel eſſent auſi, nefaria quorundam curioſitas frœna laxavit, & varias diſcrepantes hac de re opiniones protruſit, quæ ex parte futiles & ineptæ adeo fuere, ut Sacrum Myſterium illis miſerandum in modum potius deformatum, quam honeſtatum fuerit, præprimis cum ſimul etiam inciperent illo varia adhuc ratione abuti. Eo nempe participarunt ad ſe liberandum a criminis imputati ſuſpicione. THEODORUS *Papa* Damnationem *Pyrrhi* ſignavit non ſolo atramento, ſed Vino Eucharistiæ atramento intermixto. Epiſcopi quoque illi, qui damnarunt PHOTIUM ſententiam ſuam obſignarunt calamo tincto ſanguine conſe-

crato ; ac CAROLUS CALVUS cum Comite BERNHARDO se rursum reconcilians, quo melius ipsi imponere posset, tractatus subsignavit Eucharistiæ Vino. Invenerunt etiam varia falsi nominis miracula ad probandam realem Corporis & Sanguinis Jesu Præsentiam. PASCHASIUS modo productus, primus fuit, qui hac methodo sententiam suam tueri cœpit, illum sunt sequuti innumeri in fæce hac & sentina seculorum viventes Ductores & Doctores Ecclesiæ cæci ac spurii.

Seculo X. Licet Transsubstantiationis vesanum dogma majores vires sumserit, tamen controversiæ in præcedente Seculo agitatæ quieverunt, cum utraque dissentientium pars liberum relinqueret alteri, utrum sententiam receptam mutare, utrum retinere mallet. Multi reperiebantur, qui Corpus & Sanguinem Christi naturaliter & revera in S. Cœna adesse statuebant, æque multi, qui nihil certi & definiti heic decernerent, & non pauciores, qui corpus Servatoris plane abesse, & nonnisi quodam mentis motu accipi judicarent, minime tamen sese invicem ideo hæreseos aut falsarum opinionum accusarunt. Exemplo esse poterit Anonymus ille, quem citavit Jesuita P. CELLOTIUS; postquam enim discrepantes de S. Cœna opiniones enarrasset, illos qui eas fovissent neque ut Hæreticos aut Innovatores accusat, neque adversus eos vel leviter debacchatur, sed placidus solum addit: *Quod me attinet, altius assurgere haud allaborans, simpliciter contentus sum credere, Corpus Jesu Christi vere in Eucharistia adesse.* Nec hoc tamen, ut putem, prudentiæ, virtuti & moderationi hujus Seculi, sed defectui potius rationis & doctrinæ, qui effecit, ut dissentientes

tientes aggredi nec vellent, nec valerent, adſcribendum erit. Vitio etiam temporum, Epiſcoporum incuria, Sacrificulorum avaritia, invaleſcente ſuperſtitione & errore de Purgatorio, & liberandis ex eo per iterata miſſarum ſolemnia animabus, accidit, ut miſſarum ſolitariarum numerus & autoritas creſceret, nanciſcereturque Defenſores Epiſcopos, Cardinales, Pontifices denique ipſos, ut oſtendit pluribus CALIXTUS *de Miſſis Solitariis.*

Seculo XI. orta eſt Controverſia BERENGARII, qui, cum transſubſtantiationis contradictorium dogma concoquere nequiret, BERTRAMI & SCOTI ERIGENÆ ſanam ſententiam defendere perrexit, at hoc facto tot ſibi excitavit Inimicos, ut tandem metu ſupplicii coactus ſubſcripſerit Confeſſioni craſſis his terminis conſignatæ: *Corpus Chriſti ſenſualiter Sacramento ineſſe & in veritate manibus ſacerdotum tractari, frangi & fidelium dentibus atteri*; Sed & rurſus vi veritatis impulſus retractavit, non ſemel ſolum, ſed bis, terve, quo & factum eſt, ut illum BARONIUS vocarit *carioſum Hæreſiarcham, ſæpe falſa pœnitentia eludentem Eccleſiam.* Item, *toties lapſum ac nefandiſſimum Hæreſiarcham, qui vix Laica Communione, in exitu vero magna miſericordia dignus haberi potuiſſet:* Licet revera hoc BARONII Judicium, ut & omnis, quam paſſus eſt BERENGARIUS perſequutio, partium ſtudio & livori ſint tribuenda; Eum enim Virum fuiſſe ingenti cætera pietatis & ſapientiæ fama clarum, conſtare poteſt vel ex ſolo Epitaphio, quod monumento ejus inſculptum his inchoatur;

Quem modo miratur, ſemper mirabitur Orbis
Ille Berengarius non moriturus obit.

Decretum & hoc Seculo ſanctis, ſi Diis placet, Patribus Romæ fuit, ne unaquæque gens Deum ſua Vernacula coleret, ſed ut Latinus Sermo ad omnem cultum, Sacram quoque adeo Cœnam, licet plebi ignotus, ubivis adhibeatur. Temporibus etiam LEONIS IX. Azymorum uſus fuit introductus. Tandem & hac ætate Latini imitari cœperunt ritum a Græcis Seculo, ut monuimus, VII. jam receptum circa Elevationem Sacramenti, propter rationes easdem, quas Græcis hic myſticas ſolas fuiſſe jam dixeramus, quod patere poterit ex Verſibus HILDEBERTI ſequentibus.

Presbyter idcirco cum verba vertitur ad illa,
In quibus Altari gratia tanta datur,
Tollit utrumque manu, cum ſit communibus Eſcis
Altior, & quiddam majus utrumque ferat.

Et ex illis *HUGONIS de S. Victore*, qui, *Sacrificator* ait, *in altum tollit Hoſtiam, eamque denuo deponit, ut elevationem Corporis Jeſu in crucem, ejusque ſepulturam indicet.*

Seculo XII. paulatim introduci cœpit Sacramenti Adoratio: Per X. certe priora Secula nulli obtinuerunt ritus ex eorum numero, qui hodie, cum Sacramentum adoratur, obtinent; unde conſtans & indubitatum eſt, nec ita dicti *Venerabilis* obtinuiſſe adorationem; Nullam certe vidiſſes inter communicandum genuflexionem, communicabant ad Altare ſeu Sacram Menſam ſtantes; Nullam obſervaſſes Sacramenti expoſitionem in neceſſi-

ceſſitatibus publicis; Nullam ejusdem circumgeſtationem, nec iis temporibus, in quibus Eccleſia non ſolum plena fruebatur libertate, ſed in cultu etiam publico prolixa utebatur pompa, & faſtu ſummo; Non animadvertiſſes fœminam aut puerum ad ægrotos Sacramentum deferentes, illud adorandum propoſuiſſe aut propter euntibus, aut ipſis ægrotis; Liberum contra ubique fuiſſe perſpiceres fœminas illud involvere linteo, ſeu aſportare domum, illoque uti pro temporis circumſtantia aut ante, aut poſt Cœnam, nulla adorationis aut cultus teſtificatione: Aſt hoc Seculo ſenſim ſenſimque omnes ritus ad Sacramenti adorationem promovendam fuere diſpoſiti, præprimis Seculo ad finem vergente; proſtat ex. gr. Decretum *Archi-Epiſcopi Canterberienſis*, in quo ſtatuebat, ut ſacerdotes, quoties Sacramentum portarent ad ægrotos, id facerent ipſi veſtibus induti ſacerdotalibus, magno adeo Sacramento convenientibus; ut Lucernam præferri curarent, niſi impedirentur pluvia, aut viarum difficultatibus. Hoc ævo conditum quoque eſt ipſum barbarum *Transſubſtantiationis* nomen, ut barbara, jam per tria Secula obtinens & recepta de mutatione inſenſibili & inviſibili ſacrorum Symbolorum ſententia, barbarum etiam haberet in veſanorum, qui eam aſſererent ore, quo exprimeretur terminum; & primus ejus Inventor, ut ALBERTINUS in elaborato ſuo de *Sacramento Euchariſtiæ Libro* obſervat, fuit *STEPHANUS Epiſcopus Æduenſis*. Tandem circiter hoc Seculum quoque in quibusdam Eccleſiis, absque publica Concilii alicujus autoritate privato auſu, *propter Periculum*, (quod per tot Secula nemo hactenus viderat, ut ajebant illuminati ætatis ejus Præſules,)

Effusionis & Erroris, sub una saltem specie communicandi consuetudo paulatim invecta est, ne simplices crederent totum Christum sub altera specie non esse: Primo autem statim dare incœperunt plebi frustulum Panis poculo intinctum, aut sorbere eam fecerunt vinum per fistulam, postmodum vero fæci plebis calicis usu plane cœperunt interdicere.

Seculo XIII. Cultus & Adoratio Sacramenti, lente adhuc Seculo præcedente progressa, plane invaluit. *ODO Parisiensis* primus ordinavit, ut populus frequenter admoneretur, quo flecteret genua coram Corpore Christi, ceu coram Domino & Creatore suo, quoties ipsum prætereuntem videret. *Synodus Parisiensis* dein Sacramenti adorationem expressis verbis præcepit, & HONORIUS III. confirmavit statuendo, *informandam esse Plebem, ut flecterent Genua, quoties in Sacrificio Missæ Elevatio fieret;* quo & factum est, ut magis magisque eo usque fuerit aucta, quoad vulgare evaserit Sacramentum Deum & Dominum suum vocare, quod vel ex solo illo Disticho, quo *Decretalis Horianæ Glossator*, referente DALLÆO L. VII. *de Cultibus Latin.* C. XIX. obviam Eucharistiam flexo poplite salutari voluit, abunde elucet; illud enim sic habet.

Salve Lux mundi, Verbum Patris, Hostia vera,
Viva Caro, Deitas integra, verus Homo.

GREGORIUS IX. postmodum addidit, ut tintinnabulo clangerent ad elevationem, quo audiens quivis sonitum in genua procideret illico, jungensque manus Hostiam adoraret. Leges has omnes

omnes pro adoratione latas hi aliique insuper confirmarunt miraculis, aut frivolis potius fabulis: Vel bestias brutas adorare hostias finxerunt. Sic enim juxta hos, Asinus ANTONII famigerati *de Padua* potius hostiam adorare, quam fæno sibi oblato, licet per triduum fame maceratus, vesci maluit. Ovicula Sancti FRANCISCI ulterius adhuc processit, ad primum enim tintinnabuli sonitum ad elevationem hostiæ edi solitum, continuo se in genua projecit adoratura. Imo alii exinde varia superstitiosa propullulare fecerunt instituta, quibus panis putatitius Deus honoraretur: Exstruxerunt nempe ædiculas splendidas ejus domicilia, accenderunt ipsi lucernas, deduxerunt regia pompa per vicos. Quidquod URBANUS IV. anno hujus seculi LXIV Superstitionem in summum hac in parte evexit apicem, muliercularum quarundam instinctu, quæ se divinitus edoctas somniarant, Festum Corpori Christi dicans, & publice id singulis annis celebrandum decernens. Oh quid non mortalia pectora cogis cæca superstitio! Nemini certe mirum videbitur, si dicamus, edicta hæc, fictasque fraudes detrimento maximo Christianæ Religioni fuisse, & detinuisse quam plures, quo minus Christi sequerentur castra; notum juxta cætera est AVERROIS docti illius *Philosophi Saraceni* dictum: *Quandoquidem*, ajebat, *comedunt Christiani, quod colunt, sit Anima mea cum Philosophis.* Aevo ulterius etiam hoc, in *Concilio Lateranensi* anno MCCXV. habito, ab INNOCENTIO III. Decreto fuit statutum, ut Transsubstantiatio inter articulos ab omnibus firma fide credendos referretur. Et tandem quoque orti sunt, ut ipse BONA, & alii saniorum e Catholicis Scri-

ptori-

ptoribus conqueruntur, deteſtandi illi abuſus, quibus celebrabant *Miſſas Siccas* & *Nauticas*, quæ fiebant absque conſecratione & ſumtione Corporis Chriſti a mare navigantibus. *Miſſas* item *Bifaciatas* & *Trifaciatas*, in quibus plures Miſſas, ex ſingulis quasdam partes recitantes, conjungerent, quo pluribus pro ſe ſacrificium offerri cupientibus ſatisfacere, & plura pro unico ſacrificio ſtipendia mereri quirent.

Seculo XIV. Uberrima ſuperſtitionum, ævo elapſo prognata ſeges, ad medium ſeculum usque inconcuſſa floruit: Poſt medium ſeculi vero *Johannes WICLEFUS*, vir ingenio æque ac animo magno præditus in Anglia ſub EDUARDI III. regno tentavit Reformationem, & juxta cætera rationi maxime repugnans Transſubſtantiationis Dogma, ſacrificium idololatricum Miſſæ, Communionem ſub una ſpecie & ſacrilegam Adorationem Hoſtiæ impugnavit, infelici licet ſucceſſu, utpote palinodiam ex parte canere coactus. In Bohemia quoque cum ſcripta WICLEFI eo eſſent perlata *Johannes HUSSUS* adverſus Communionem ſub una ſpecie palam mutire auſus eſt, exſtat enim ejus opusculum: *An expediat Laicis Sanguinem Chriſti ſumere ſub ſpecie Vini.*

Seculo XV. in *Concilio Conſtantienſi* ſubtractio calicis fuit publice decreta, etiamſi agnoverint ſancti congregati Patres, Chriſti Inſtitutionem aliam fuiſſe, magis tamen apud ipſos valebat autoritas illorum Patrum, qui, ut ajebant, *rationabiliter introduxerint ſub una ſpecie communicandi conſuetudinem*, quam itaque pro Lege habendam, & qui contra

contra mutirent, tanquam hæreticos arcendos & graviter puniendos ſtatuebant. Ab eodem Concilio ob decretam Hæreſin de Communione ſub utraque *Joh. HUSSUS & HIERONIMUS Pragenſis* vivi, prior 15. diebus poſt edictum q. ex tripode pronuntiatum, poſterior anno elapſo, nefando & inaudito injuſtitiæ exemplo, fracta ſolenni & publice ipſis data fide, ultricibus a ſuperſtitione & dominandi libidine incenſis flammis fuere combuſti: Quod crudele, & judicante MOSHEMIO, *Prædonum potius, quam integrorum Judicum Conventu dignius factum*, occaſionem ſubminiſtravit triſtibus poſtea *Huſſiticis*, & *Bohemicis* turbis, & per integros tredecim annos protracto bello, in quo inaudita ab utraque belligerantium parte, immanitatis data fuere ſpecimina.

Seculo XVI. quod, ut cuivis, qui in Hiſtoria Eccleſiaſtica haud infans eſt, conſtat, Reformationis ſeculum fuit, errores hactenus per aliquot ſecula circa Euchariſtiam publice ubique recepti ſenſim ſenſimque fuere ſublati, atque ab Eccleſiis Proteſtantibus, in *Germaniæ*, *Helvetiæ*, *Galliæ*, *Angliæ*, *Belgii* urbibus & provinciis, publica ab Eccleſia Romana facta eſt Seceſſio, poſtquam in Concilio Tridentino Anathematis fulmen in omnes illos fuit vibratum, qui non agnoſcere vellent, Sacrificium Miſſæ eſſe propitiatorium, & pro vivis & mortuis, pro peccatis, pœnis, ſatisfactionibus & aliis neceſſitatibus offerri debere; poſtquam & in eodem ſacerrimo conſeſſu abſoluto & irrevocabili adeo decreto, Calicis uſus, contranitentibus licet *Imperatore*, *Rege Galliæ*, *Duce Bavariæ*, aliisque fuerit proſcriptus, ut ab hoc tem-

pore

pore nulli laico liceat poculi usus, nisi forsan immediate post consecrationem subita morte extinguatur sacerdos, & periculum sit, ne Sacramentum incidat in manus hæreticorum, quo in casu unico liberum est laico, illud integrum deglutire: Quod enim alias in *Belgio*, in nostra etiam *Helvetia* & alibi Vinum porrigunt post assumtum Panem laicis, haud est consecratum, sed solum commune, ideo datum, ut eluatur os, ne forte mica sacri corporis, adhærescens dentibus, remaneat: Ut & ab hoc tempore celeberrimi Ecclesiæ Romanæ Doctores de decreti infallibilitate fuerint adeo persuasi, quo dicere haud dubitarint: *Sub utraque specie communicare, esse revera, se damnare velle:* Item, *in Laicis esse Inspirationem Diabolicam, de eo modo cogitare.* Felix etiam hoc respectu dulci Patriæ nostræ illuxit sydus. Exortus est ille nunquam satis laudandus Heros ZVINGLIUS, cujus pro emendanda Religione tantus arsit in pectore zelus, ut disputationibus ac concionibus suis rem eo adduceret, ut quisque Missæ abominationem agnoscere edoctus, ad illius abolitionem lubens manus daret, magistratusque cum plebe universa, de S. Cœnæ institutione & vero usu satis instructus, anno MDXXV. ejus sacrificium idololatricum, cum omnibus ei cohærentibus in urbe & agro re ipsa abrogaret, & Sacram Cœnam ad primævam sanctam suam simplicitatem restitueret.

Beatum adeo quam maxime esset deprædicandum hoc seculum, nisi deplorandæ, inter Communes Reformatores *Saxones*, *Suevos*, *Helvetos*, *Wyrtenbergios* & *Palatinos* obortæ essent controversiæ, nisi lis excitata sacramentaria, cujus primus motor

motor exſtitit CAROLOSTADIUS, quæque dein inter LUTHERUM, ZUINGLIUM, OECOLAMPADIUM, alios, honeſte primum & civiliter fuit geſta, ſine ullo partium aut privatorum affectuum ſtudio; poſtea vero ab aliis hinc inde, ſumma animorum exacerbatione continuata, conquiſitis & detectis ab utraque parte diſſentientium erroribus, acerbitatibus, ſcandalis, quæ oblivione potius ſepelire æterna, emollire vel corrigere decuiſſet, ſi decertantium animi, fervoris æſtu in transverſum haud acti, ex renovandæ Religionis, nil, niſi pacem, amorem & animorum fraternum nexum ſpirantis & ſuadentis egiſſent & ſcripſiſſent principiis. Ab omni parte hinc inde graviter fuiſſe peccatum res confeſſa manet, & ſuæ confeſſionis doctores excuſare velle, ut JURIÆUS CALVINUM excuſare tentavit, dicendo: *Stylum illum* (acerbum ſcil. convitiorum ingratum odorem ſpargentibus floribus ſparſum) *ſcriptoribus ejus ævi fuiſſe familiarem; parum ipſis fuiſſe, vocare Canes, Aſinos, Mulos, imo & Dæmones, quoscunque Adverſarios, non ſolum diverſæ, ſed ejusdem Religionis;* mihi ſane videtur, amori Gentis ſuæ & antecedentium Majorum plusquam convenit indulgere & nævos excuſare velle, quos ipſi deteſtati fuiſſent, ſi ſcripſiſſent ſedatiores, & ipſis e plusquam cimeriis tenebris recens emerſis, omnes errorum diſpulſæ fuiſſent nebulæ.

Aſt tamen in mediis his controverſiarum Euchariſtiæ fluctibus haud ſemel a diverſis, quos grave diſſidium pungebat & angebat, quique cum FABRITIO CAPITONE, ut mitterentur contentiones, & cogitaretur de Uſu ipſius Cœnæ, optarent

Pacis

Pacis Consilia fuere proposita, unde & *PHILIPPO Hassiæ Landgravio* impellente institutum fuit *Colloquium* illud *Marpurgense* inter ZUINGLIUM & LUTHERUM præprimis habitum, cujus exitus licet haud in omnibus fuerit exoptatus, id tamen effecit, ut utraque pars mutuam charitatem præstare, Deumque sedulo invocare, quo omnes per Spiritum suum in vera de S. Cœna sententia confirmare velit, fuerit pollicita: quibus tamen promissis haud diu stetit, ad orcum detrusa enim, quæ visa fuit, in lucem statim revocabatur Ἔρις, exhibitæ sunt non multo post diversæ Confessiones a se invicem discrepantes, excitata *Formula Concordiæ Wittenbergensis*, qua, cum illi subscribere recusarent Reformati complures, collapsa rursus, vehementius quam antea denuo recruduit Bellum Sacramentarium, & protractum duravit in Seculum statim subsequens XVIIum.

Hoc tentata rursum reiteratis vicibus fuit Conciliatio Lutheranos inter & Reformatos: Proposita a diversis pacis amantibus pacis Consilia, ab aliis acerbe statim rejecta: Institutum hoc fine *Colloquium Lipsiense*; suscepti a Celebratissimo illo DURÆO labores maximi, itinera molestissima, sed quo hæc omnia successu, ordinario eheu, i. e. nullo. Frustra & hic laboravit GEORGIUS CALIXTUS Academiæ Juliæ Theologus, dum enim aliis Pacis studium suadet omni nisu, sibimetipse se bella, jurgia, accusationes & contentiones concitat, & autor ac parens ita dictorum *Syncretistarum*, pacem cum dispendio veritatis divinæ molientium, rigidis & odio Theologico animatis videtur. Sysiphum adeo hoc Saxum per integrum

integrum hoc Seculum frustra fuit volutum, & eheu Seculo, in quo vivimus XVIII. dura nobis illud adhuc volvendi incumbit necessitas, resque in eo sunt statu, ut de fraterna & integra animorum conjunctione ferme sit desperandum. Præstantissimus ille & inclytus PFAFFIUS quidem ante viginti circiter annos, una cum aliis quibusdam Viris Eruditis pacis proposuit consilia, sed alii sese illico & scriptis & factis conatibus hisce laudandis opposuerunt, ac ita cœperunt tumultuari, ac si Hannibal esset ante portas, Deique caussæ minarentur interitum, qui de pace saltem cogitarent.

Atqui hæc quidem, quæ hucusque disceptata sunt, speciminis loco esse possunt, ex quo constet, ac sole meridiano clarius patescat S. Cœnæ usum per omnem Seculorum decursum ininterrupta serie continue obtinuisse. Licet enim fatendum nobis sit, diversa dogma hoc sacrum expertum esse fata, hominesque plus æquo semper novaturientes, mirum quantum illius sæpe sæpius permutasse ritus; licet & inficias iri nequeat, veterum primos Doctores opinando plurimum circa illud variasse & dissensisse, ut & hodienum dissentientes, singuli pro sua opinatione e Patrum scriptis desumere queant magis vel minus pugnantia loca; cum enim nondum exortæ essent controversiæ, nec Patres fuerint Prophetæ, qui tales orituras præviderint, securius certe de hoc articulo sunt loquuti, unde limate & egregie certe BAILIUS hac de re alicubi; *Patres*, inquit, *tam diversimode loquuti sunt de Eucharistia, ut Expressiones eorum possint comparari Phænomenis cœlestibus. Hæc Physicæ Pars maxime dubia est, & Conjecturis obnoxia;*

quot Quæso! conduntur Systemata, ut horum Phænomenorum Ratio detur? Et quod mirum est, omnes istæ Hypotheses defenduntur ea saltem cum differentia, ut quædam majorem, quædam minorem habeant Probabilitatem; Dogma Patrum de Eucharistia eandem sortem nactum est; non cognoscuntur nisi ejus Phænomena i. e. Phrases diversæ, quas in Libris suis nobis transmisere, eoque res tota redit, ut inveniamus sensum, his Expressionibus involutum. Hoc ut fiat in Partes eundum est, Hypothesesque formandæ. Una ex his est Transsubstantiatio, alia Impanatio, denique alia qua Figura defenditur, possuntque omnia hæc Systemata defendi, si modo Eruditione Ingenioque quis sit instructus ad Rationem omnium horum Phænomenorum dandam, & quæ sequuntur. Tamen hoc dogmatis præstantiæ & veritati quicquam obesse posse, quenquam concludere velle haud existimem; Id saltem, si quid conjicere valeo, demonstrat; S. Cœnam esse Ritum Sacrum in quo explicando, ut pulchre celeberr. PFAFFIUS non est determinatione mathematica modus præsentiæ designandus, aut anathematismus contra dissentientes condendus, nisi ii contrariis opinionibus Salvatoris institutum plane subruant. Manet ergo instituti veritas, & continuus Cœnæ apud omnes, a primo institutionis ejus tempore ad nostram usque ætatem, usus, qui invictum, quod paucis & primis, ut ajunt, lineis nobis probandum adhuc incumbit, pro Veritate Religionis, cujus est Sacramentum venerabile, præbet argumentum.

Quod S. Cœna a Christi ævo ad nostra usque tempora continue fuerit celebrata, id primo invicte probat; Jesum revera vixisse & præcipuum hoc

hoc fidei ſuæ condidiſſe Symbolum ac Sacramentum, conſequenter Religionem, quæ ab ipſo tradita perhibeatur, non pro vera venditari ſub ficti Autoris nomine, ſed illam Jeſum re ipſa habere Doctorem, qui eam amoris ſui firmiſſimo firmarit ipſe Signaculo & Sigillo: Niſi enim Jeſus viviſſet, & ipſe fuiſſet inſtitutor Sacri hujus epuli, qui potuiſſet fieri, ut per omnem ſeculorum decurſum in ejus memoriam fuiſſet celebratum. Num dicemus? Omnes, qui a Chriſto nomen ſemper habuerunt, primævos, veteres ac recentiores ſine diſcrimine quosvis, tam ſtolidos ac veſanos fuiſſe, ut celebrarint per traditionem omni fundamento deſtitutam, filii a parentibus continua ſerie in errorem inducti, epulum, in memoriam hominis, qui nunquam plane exſtiterit, merum adeo fuerit Phantasma, figmentum cerebri, & purum nihil; abſit, ut de omnibus, qui abhinc ad Chriſti usque tempora per tot ſecula vixerunt, majoribus noſtris abjecte adeo ſentiamus, quaſi ſe ita faciles decipi ab antecedentium ſinguli grege fuerint paſſi. Cum adeo conſtet Chriſtianos omnes Euchariſtiam celebrando ſemper in ea fuiſſe perſuaſione, ſe actu hoc recolere Memoriam Jeſu, qui vixerit olim Ritus Sacri Autor, ſimul quoque conſtat, Jeſum revera vixiſſe. Autoritatem & egomet antecedentium in dictis præſertim, interdum & factis haud unice æſtimandam duco, utpote qui veritatem magis ſequendam exiſtimem, ſed ſi autoritati acceſſerit probabilitas & perſpicuitas rei, argumentis innixa, illam jure maximum pondus habere judico. Vel ipſi inſuper hoſtes Religionis Chriſtianæ teſtimoniis ſuis comprobant, Chriſtianos primævos Cœnam celebraſſe in memoriam Chriſti ſui, & hoc

ipſo, quod & aliis in locis expreſſis verbis aſſerunt, atteſtantur Jeſum vixiſſe, quod certe haud facerent, niſi rei veritate eſſent coacti: Rem enim omni vi impugnaturus, ne veritatem quidem ejus hiſtoricam concedit, ſi ulla veri ſpecie eam queat negare.

Aut, num dicemus? Forſan Apoſtolos hiſtoriam totam inſtitutionis Euchariſtiæ finxiſſe. Nemo certe, cui ſanum ſinciput, talia cogitare præſumet. Aut, qui primo potuiſſet quæſo fieri? ut duodecim pauperes & miſelli piſcatores, morte Magiſtri ſui toti conterriti, qui fatum Doctrinæ a Crucifixo hoc annuntiatæ neſciebant, in cogitationem inciderint fingendi inſtitutionem ſepulchralis epuli, & Jeſu ad ejus celebrationem hæc verba adſcribendi: *Hoc eſt Corpus meum, pro vobis fractum; hoc eſt novum Fœdus in Sanguine meo*: Verba, in quibus novi & inauditi quid latet; verba, quæ PAULUS & Evangeliſtæ cœteri uno quaſi ore referunt, absque tamen colluſione, quod pulchre ex levi, quod in eorum relatione obſervatur diſcrimine elucet. Secundo, fraus ſi heic fuiſſet adhibita, minime potuiſſet latere, ſed detecta patuiſſet illico: Tempore enim primo nati ritus nulla fuit opera ſeſe de veritate ejus hiſtorica convincendi, agebatur de facto ſimplici, ubi nullus illuſioni locus, ubi vel ſimpliciſſimus falli nequiret: Quærebatur ſaltem, an Jeſus convenerit una cum Apoſtolis ſuis duodecim, an Cœnam inſtituerit fatalem, memoriam mortis ſuæ & inſtantis rogi? Quivis hac de re fieri poterat certior, levi ſaltem inſtituto examine; tale autem revera fuiſſe inſtitutum indubium eſt. Homines ſibi credenda injun-

cta absque prævio examine arripiunt tum demum, si illa præjudiciis suis haud obstent, cupidinibus abblandiantur, & hujus vitæ commodis inserviant; hunc extra casum difficulter assentiunt, & multum egisse putant, si se saltem ad examen tentandum determinent, nam sæpe videre recusant, quod credere pertimescunt, illud inquirere timent, metuentes ne convincantur, ac fugiunt lucem, statim ac ipsis suboritur suspicio, eam sibi nocere posse. Nunc autem Crux Christi Judæis fuit stultitia, Gentilibus scandalum, consequenter & Crucis ac Mortis Jesu in ligno Crucis ferali perpessæ Memoriale S. Cœna, tota præjudicatis illorum opinionibus adversa. Præparatio ad illam digna, qua Passionum inordinatarum abnegatio, peccatorum seria pœnitentia, propositum vitæ sanctæ & ab omni carnalium cupiditatum labe puræ, requiruntur, toto cœlo cum eorum vivendi consueta ratione pugnabat; quis ergo a se impetrare posset, ut crederet, illos hoc dogma arripuisse faciles, absque prævio ejus examine? Illud examinarunt itaque, & quoniam examine instituto arripuerunt, verum certe judicarunt, & ex illorum examine ac assensu pro veritate rei desumi potest argumentum invictum. Etenim ab una parte, examen hoc facile nimis fuit, quam ut illud instituentes potuissent falli, ab altera vero, arduum nimis & magni momenti, quam ut non fuerit serium, rigidum nec negligenter institutum. Tertio tandem, si Apostoli heic etiam potuissent fallere, creditu tamen est impossibile, illos id voluisse. Ex ritu Sacro quem debuissent fingere, falsoque Jesu Autori adscribere, ne minimum quidem ad ipsos redundasset emolumentum, nec ulla

Religioni, quam traderent, acceſſiſſet utilitas, ſeu cui potius propter ſuam ſimplicitatem, varioque alio inſuper reſpectu potuiſſet nocere, atque haud levi eſſe impedimento. Illorum mores & tota agendi inſuper ratio talis ſemper fuit, ut ipſos ab omni fallendi propoſito toto cœlo fuiſſe alienos in confeſſo ſit, quod tota Chriſtianæ Religionis Apologetarum veterum & modernorum cohors invictis argumentis demonſtratum dudum dedit.

Aut, num tandem inſtabimus? Primos Chriſtianos nimis faciles ſe ab Apoſtolis decipi paſſos, qui crederent, Jeſum fuiſſe S. Cœnæ Autorem, in errorem poſtmodum & induxiſſe alios, ac in id deliberato conſilio conſpiraſſe, ut Chriſto ſuo inſtitutionem hujus epuli ſacri falſo tribuerent, ne ipſi credulitatis ſuæ luerent pœnas & riſus fierent omnium, qui hac de re unquam inaudirent quicquam. Sed neque hoc ullam veri habet ſpeciem. Ea ætate, qua Chriſtianum eſſe haud licebat absque ſumma miſeria, qua Chriſto nomen dantes, vel propter ſolum nomen Nationibus erant exoſi, ac indies omnibus iis expoſiti, quæ prava imaginatio, ſuperſtitio, furor Imperatorum & provinciarum Præfectorum contra illos decernere gloriæ & voluptati ſibi duxerat, an vixiſſe, inquam, ea ætate homines credibile eſt, quos ita amentiæ urſerit furor, quique adeo ſibi fuerint inimici, ut vanæ gloriæ, fictique dogmatis cauſſa ſeſe objecerint potius omnibus miſeriis, quam illo caruerint, aut illud fictum eſſe, ſeque decipi ſe paſſos, fuerint confeſſi; incomprehenſibile ſane eſt, illos lubentes ita in propria ſua commoda incurrere, fortunas ſuas fictionibus ſacrificare, & fabulis ſibi

ſuis-

ſuisque omnibus adeo funeſtis conſentire voluiſſe; et ſi quidam id revera voluiſſent, impoſſibile tamen fuiſſet, quosvis unanimi conſenſu in id conſpiraſſe: Per omnes diſperſi erant nationes, omnium fuerant linguarum, locorum quæ inhabitabant diſtantia, triſti eorum juncta ſorti, ipſis haud permittebat, ut commercia inter ſe alerent ſatis familiaria, qua veritatis ſpecie credi itaque poſſet, illos ad arripiendum & vel vitæ ſuæ periculo defendendum dogma fictum, conſpiraſſe adeo unanimiter, niſi de veritate & divina ejus origine plena ipſis inhæſiſſet perſuaſio.

Continuus adeo per omnes ætates S. Cœnæ uſus invicte demonſtrat, Jeſum vixiſſe olim, & ejus fuiſſe Inſtitutorem, cum de eo habeamus omnium, qui unquam fuerunt Chriſtianorum conſenſum, cum & neque Apoſtoli illud fingere, neque primi Chriſtiani fictam fraudem propogare, nec voluerint, nec potuerint.

Sed non ſolum hoc, verum inſuper idem pertinax uſus & abunde demonſtrat, Jeſum non fuiſſe Impoſtorem, conſequenter nec ipſam Religionem, cujus fuerit ſtator, opus meris fraudibus conſutum, & fabulis conſarcinatum, ut impoſtorum dicta, facta, inſtituta ſolent. Aut quis, qui res juſta animi ſecum librare ſcit lance, a ſe poſſet impetrare, qui crederet, tot & tot millia imo myriades hominum ſana ratione gaudentium, Cœnam hanc fatalem per ſeptendecim jam Secula celebraſſe, haud intime perſuaſos, ſe non memoriam ſimplicis hominis demortui, qui cœlitus demiſſi Doctoris larva indutus, merus fuerit impoſtor,

ſed contra viventis Dei & ex alto Prophetæ recolere? Ego ſaltem perſpicax adeo non ſum, ut mente concipere valeam, illos id fuiſſe facturos, ſi vel leviſſima ipſis oborta fuiſſet ſuſpicio, ejus inſtitutorem fuiſſe ſimplicem hominem, morte jam dudum corruptum, imo peſſimum, qui ſe falſo Deum fuerit mentitus, impoſtorem, & ſi rerum eventus non juſtificaſſet ejus verba, & mortuus ſemel nunquam, ut ſæpe prædixerat, revixiſſet, ac ſepulchri circumcluſus duro lapide, ejusdem fortis dirrupiſſet clauſtra, & obſignatas fores. Fuerunt omni ævo, qui nonſolum, ut jam dedimus demonſtratum, examinarunt, an Jeſus vixerit Cœnæ Sacræ Autor, ſed & qui ſevero quoque examine inquiſiverunt in ritus hujus naturam interiorem, quid quod in reliquam doctrinam, dogmata, miracula, mores, vitæque rationem Jeſu omnem, qui & examine facto fuerunt convicti, veſanos illos eſſe debere, qui divinam Jeſu miſſionem vellent vocare in dubium, qui ideo de innocentia & ſinceritate Jeſu perſuaſi, ejus pro ſalute peccatorum in crucis ara immolati memoriam, grata ſemper recoluerunt mente, ea ratione, qua ipſe id fieri a ſuis in ultima Cœna voluit, juſſitque. Fuerunt primis enati chriſtianismi Seculis, qui medias inter diriſſimarum perſequutionum & afflictionum procellas, media inter vincula & atræ caliginis carceres, medias inter mortes, memoriale hoc ſacrum mortis Sectæ ſuæ, ut tum temporis vocabatur Confeſſio Chriſtiana, Autoris celebrarent, qui, ut ſibi adeo felicibus eſſe contingeret, qui poſſent cultus religioſi Jeſu ſuo hanc præſtare partem, quærebant, cum aliter & in publico illud fieri haud liceret, Latibula,

Syl-

Sylvas, Cœmeteria, Speluncas, uno verbo, qui quicquid non paterentur potius, quam ut hunc cœterosque actus religiosos omnes desererent, quorum adeo mentibus certa, rationibus firmissimis fundata inhæsit persuasio, divinum fuisse quem iis venerarentur Jesum. Nulla enim verisimilitudinis specie fortitudo hæc invicta, potest tribui, ut illud a Christi asseclarum hostibus factum fuisse alibi ex professo ostendimus, pervicaciæ, fatuitati, furori, nec etiam præjudicatis a nascendi sorte & educatione prognatis opinionibus, cum capi nequeat, *tantam multitudinem*, ut Celeberr. TURRETINI verbo utar, *ad tanta subeunda mala, mera Pertinacia impulsam esse;* cum etiam infinitus pene extiterit Paganorum numerus, qui præjudiciis favorabilibus pro Religione Christiana prorsus non muniti, haud levia contra adversus eam alerent, & tamen ea semel agnita, mori statim potius, quam illam rursum deserere essent parati. Imo fuerunt omnes hi non mera fæx vulgi, non rude modo & ignarum hominum genus, quod alienis solum oculis videre, suis vero cœcutire assolet, sed & frequens satis virorum limati judicii numerus, aptus rerum pervestigare & cognoscere caussas, ut id demonstrare esset nulla opera. Quid quod fuerunt non solum ævis illis, longa temporum intercapedine a nobis remotis, sed & Patrum nostrorum memoria, qui æque duras si non infinities prioribus illis acerbiores persequutiones, quas legendo nemo possit lachrymis æquare dolorem, paterentur, saltem ideo, quia nollent sacrum Eucharistiæ epulum alia ratione celebrare, quam ea, qua Christus id fieri jussit; An autem & hos fatuos diceres & præjudiciis præpeditos, qui ex mera per-

vicacia ad ultima quæque usque heic obluctarentur? Minime vero; sed quicquid piæ illæ animæ egerunt, id egerunt plene persuasæ de divina institutioris S. Cœnæ autoritate, cujus morituri ultimam, in Testamento gratiæ perspicue satis designatam, voluntatem violare, immutare & corrigere velle nefas esset, & crimen morte piandum: Egerunt persuasæ de ritus sanctitate, quam nulla idololatrica superstitione maculare fas esset: Egerunt tandem persuasæ sacram hanc Cœnam esse Religionis suæ sanctissimæ insigne eximium, antiquitate sua & constanti Usu venerandum.

Tertio loco denique constans ritus nostri, de quo agimus, usus, pulchre & ad cujusvis convictionem patefacit; Summam Doctrinæ a Jesu nostro annuntiatæ, quod ipse nimirum morte sua piaculum & caussa salutis factus fuerit omnibus credentibus, quæ per Sacram Cœnam viva quasi imagine adumbratur & repræsentatur, tanquam doctrinam veram, salutarem, constanti Seculorum fide & consensu, in celebratione S. Cœnæ perpetua fuisse conservatam, propagatam & confirmatam; Nec etiam ullam aliam propagandæ & confirmandæ hujus Religionis rationem potuisse excogitari certiorem, efficaciorem, omniumque ingeniis magis attemperatam.

Quod enim ad primum attinet, illud absque prolixa demonstratione, cuivis vel leviter attendenti in occulos incurrit. Aut unde quæso evenisset, ut celebratio hujus S. Epuli nunquam per tot Seculorum decursum fuisset interrupta, si, qui per illas ætates vixerunt christiani, in ea modo

fuissent

fuiſſent opinione, ſe ſimplicem ſolum ceremoniam, externum modo nil ſignificantem ritum peragere: Certe quicquid humani ſaltem cerebri figmentum eſt, quicquid ad externos modo ritus pertinet, tempore collabitur, ut incepit deſinit, ſtatim ac aliis, qui prioribus ſuccedunt, placuerit antiquos novis permutare ritus. Procul dubio omnibus, quos per illa tempora Chriſtiana Religio habuit Confeſſores, firmiſſime fuit perſuaſum, ſibi externo ritu, propoſitisque in illo terrenis ſignis adumbrari cœleſtia dona, vividis coloribus depingi Jeſu inſtitutoris divini ritus perpeſſam mortem, effuſum Sanguinem, ob occulos poni & manibus quaſi palpandum præberi intenſum ſalvatoris amorem, qui tanta, bono peccatoris, haud recuſarit pati; Hinc lubentes adeo ad divinam hanc ceremoniam adfluxerunt, hinc nullis machinis, ut jam antea monitum, nullis hoſtium technis, ab ejus celebratione ſe abſterreri ac abripi ſunt paſſi, hinc nunquam divinum inſtitutum fuit collapſum, ſed continuo ejus uſu Doctrinæ Chriſtianæ Summa, morte Jeſu complexa, conſervata, propagata & confirmata. Quod & nulla ratione potuiſſet certius, efficacius & aptius fieri.

Non certius; Factum id equidem quoque fuiſſet per ſolum de Jeſu Sermonem & Evangelii præconium, per Scripta & Relationes Evangeliſtarum & Apoſtolorum; Aſt cum his acceſſerit inſuper adhuc actio externa Summam Religionis adumbrans & repræſentans, procul dubio hæc fidem conſervandi ratio evaſit certior, quam nulla Doctorum Eccleſiæ incuria aut depravatio, nulla injuria temporum potuit pervertere aut deſtruere. Memoria et-

etenim alicujus facti notabilis literis quidem conſervatur, melius tamen & certius ſemper, ſi non ſola litera ejus ſit teſtis, ſed externum, viſibile & palpabile illius quoque proſtet ſignum & memoriale.

Non efficacius; Etenim ſi parentis, amici, patroni morte dudum defuncti, aut imaginem, aut amicitiæ & amoris aliquam relictam teſſeram, & ſenſibile pignus oculis contueor, manibus contrecto, annon vividior mihi excitatur amoris ſenſus, annon vehementius commoveor, quam ſi ſimplici & nudo ſermone ejus mihi renovetur memoria, quam ſi quædam ſaltem de illo in Scriptis ſervata legam? Præſens ita quaſi mihi ad latus adſtat, oculis ipſum quaſi uſurpo, manibus quaſi amplexor, permoveor ſic millies magis quam ratione omni alia. Sacra Cœna quid autem aliud eſt, quam viva truculenta nece demortui Salvatoris imago? Panis & vini ſymbola quid aliud, quam intenſiſſimi ejus amoris teſſera? An efficacius ideo quid poſſet excogitari ad mihi Religionis Chriſtianæ totius ſummam, quæ Jeſu mors, & per eam parta omnimoda ſalus eſt, vividioribus coloribus delineandam, ad me ad mutuum benigniſſimi Salvatoris amorem permovendum, trahendum, rapiendum, ad doctrinam hanc ſaluti ſeram propogandam & confirmandam? Haud equidem putem.

Non denique id ullo modo potuiſſet fieri *aptius & omnium ingeniis attemperatius*; Ita nempe ſunt maximæ partis hominum ingenia a natura comparata, ut rebus in externos ſenſus incurrentibus, viſibi-

visibilibus & palpabilibus magis se affici patiantur, quam illis, quæ sola mentis percipiuntur contemplatione. Externa adsunt in S. Cœna signa Corporis Christi fracti & Sanguinis effusi, quivis ergo, non modo doctus & sapiens, rebus, quæ sub externos sensus non cadunt, considerandis aptus, sed & indoctus his contemplationibus haud assuetus, sanæ modo mentis compos, aliquali saltem ingenii vi donatus, in speculum hoc quasi inspicere, & in eo mortem sui Soteris vivis lineamentis repræsentatam, ut unicum suæ salutis medium occulis suis pervidere facile potest. Mediante celebratione sacri hujus Epuli, in omnium non modo piorum, bonorum, honestorum, sed & vel maxime deperditorum animis, in durissimæ cervicis hominibus, desiderium salutis morte Jesu partæ excitari, fidei in crucifixum Soterem igniculi incendi, amor Salvatoris tanta perpessi inflammari, cupido bonorum per divinum Mediatorem miseris mortalibus comparatorum cieri, uno verbo tota Religionis sanctissimæ Summa per quam commode omnium omnis ingenii hominum mentibus, attemperate adeo insinuari & commendari potest, ut aptius & commodius id certe effectum dari nequiret.

Omnibus quidem hactenus prolatis objicere quis posset: Dari & alias Religiones, in hoc, quo vivimus orbe, quæ & ostendant suos ritus jam per aliquot secula durantes, illorum consequenter asseclas & gloriari simili jure posse, suam Religionem, cujus ritus tam diu vigeant, esse immotæ veritatis, nec imposturæ ac meræ fraudis opus. Lubens quidem largior, dari ritus falsarum Reli-

gionum

gionum, qui jam per longum ſatis tempus durarint, ſed mihi contra, ni turpis fallor, facile concedent omnes, tam diverſam eſſe rationem harum Religionum & Chriſtianæ, ſi comparentur invicem, ut non æque ſtringenti argumento pro veritate utrarumque exinde concludi queat. Nulla enim monſtrari poteſt Religio, quæ tot, ut Chriſtiana, nacta ſit aggreſſores, inimicos, Inquiſitores, ſi ita loqui fas eſt, & Examinatores, in qua ideo facilius & citius fuiſſet detectum, ſi quid falſi & ficti in ritibus & ceremoniis ipſi fuiſſet additum. Nullis non obſtaculorum generibus indies fuit præpedita, & ab omnis generis hoſtibus continue oppugnata. Imperatores & rerum domini edictis ſuis, ut in Chriſtianos eorumque novellam Religionem quam ſeveriſſime inquireretur, haud ſemel decreverunt, ac cum edictis & inquiſitione nil adverſus ipſos valerent, graviſſimas contra inſontes perſequutiones excitarunt, tantaque in illos ſævitia, tanta immanitate ſævierunt, ut vel rigidos ille ſilices, ſolidumve in pectore ferrum aut adamanta gerat, qui crudelitatis hujus ſpecimina vel fando vel legendo ſibi temperet a lachrymis. Imperatoribus acceſſerunt philoſophi & viri cæteri eruditione ſua inter gentiles conſpicui, hi enim omni niſu, naſcentis Religionis ſplendorem & veritatem offuſcare tentarunt, & cum id rationibus non poſſent, veritatem rectamque philoſophandi viam verterunt in fallaciam, & illos, quos argumentis dejicere nequirent, conviciis & falſis criminationibus vincere ſunt aggreſſi, ac juxta innumera reliqua S. Euchariſtiæ divinum ritum infamare ſtudueruint, impuro ore aſſerendo, Chriſtianos in his ſuis ſacris clandeſtinis, tirunculi infantis cæſi carnem

nem edere & ſanguinem bibere, ac Thyeſtæis Epulis turpiter pollui. Hos denique adjuverunt in univerſum omnes Judæi pariter & Ethnici, cum integra ſibi connata præjudicatarum opinionum, affectuum & vitiorum caterva, de externo Meſſiæ Regno, de rituum & ceremoniarum ſplendido apparatu, de humana ſapientia & ſubtilitate, quæ omnia, ut jam paulo ſuperius monuimus, humili Chriſti & ejus aſſeclarum fortunæ, Cruci hujus Doctoris & ejus nil niſi ſanctam ſimplicitatem ſpiranti Μνημοσύνῳ S. Cœnæ quam maxime adverſabantur.

Monſtret nunc quis Religionem ex falſarum agmine, quæ tot tantaque experta fuerit adverſa, nec tamen falſitatis potuerit argui, nulla certe datur. Aliam prorſus falſæ Religiones cum rituum ſuorum ficto apparatu habent ſuæ durationis cauſam, Vim nempe externam, Arma, Technas, Machinas diverſi generis improbas. Impoſtorum certe opera corruunt, niſi his continue mediis roborentur, ac ſuffulciantur. Paganiſmus Imperatorum Romanorum & Principum præſidiis adverſus Religionis Chriſtianæ augmenta ſeſe tuitus eſt, & hodienum adhuc ignorantia, cœcitate & plus quam cimmeriis tenebris ſuſtinetur. Muhamediſmi lata & diuturna extenſio armorum, ut notum, vi & ſubdolis Magiſtri artibus omnia debet. Et ut hoc etiam addam, depravatus Cœnæ Uſus, Miſſæ puta ſacrificium idololatricum, diu jam cum toto ſuperſtitioſo ceremoniarum reliquarum apparatu deſiiſſet, niſi continue vi, armis, cæde & ſanguine ſanctorum fuiſſet ſuffultum. Nihil hujus unquam in Religione noſtra ſanctiſſima obſerva-

ſervatum eſt, tota Religio & ſpeciatim ritus noſter, de quo agimus, ſanctiſſimus ſua virtute invaluit, nullis humanis præſidiis adjutus, idem ſua virtute permanſit, nullos non adverſarios expertus; irruerunt in illum omnes portæ inferorum, ab initio Imperatorum tyrannis, Sacrificulorum diaboli furor & Philoſophorum convitia, Paparum poſtmodum inclementia & cucullatorum Monachorum livor, ſed ſruſtra; offuſcatus enim & corruptus licet per tempus, priſtinæ tamen rurſus reſtitutus fuit ſimplicitati & puritati, ringentibus licet, imo frementibus & furentibus inimicorum turbis. Inſigne adeo, quod demonſtrare oportuit, ſuppeditat argumentum, quo probari pulchre poteſt, Jeſum divinum ejus inſtitutorem revera vixisſe olim; Eundem dein minime fuiſſe impoſtorem, cujus opus & inſtitutum, paſſionum ſuarum Sacrum Memoriale, tempus deſtruere quiverit edax, utpote propria virtute permanens & duraturum eo usque, quo ipſi ejus Authori illud rurſum adventu ſuo ſecundo deſtruere placuerit; Summam denique Doctrinæ Chriſtianæ in S. Cœna adumbratam, tanquam doctrinam veram & ſalutarem, conſtanti ſeculorum fide, fuiſſe hoc adhibito ritu conſervatam, propagatam & confirmatam, nec ullam aliam ejus propagandæ & confirmandæ rationem fuiſſe certiorem & aptiorem.

O ſi nunc potis fuiſſem Novum hoc pro Divinitate ſanctiſſimæ noſtræ Religionis Argumentum dignis modis illuſtrare! Quo omnes, qui Chriſto nomen dant, agnoſcerent S. Cœnæ & hoc quo illam repræſentavimus reſpectu, magnam deberi venerationem. Utinam omnibus bona ſua noſſe & tanto Cœli & divini Soteris munere, quantum hoc S. Epulum eſt,

eſt, condigne, ut ipſe juſſit, frui ac uti datum ſit! Aſt talia vivimus eheu tempora, quæ exulcerata & ferrea adeo ſunt, ut quicquid Sacrum ſit, profanitatis longe lateque graſſantis ſit expoſitum inſultibus, ut ſacer proin quoque hic ritus publicis & privatis circa ejus adminiſtrationem & fruitionem abuſibus, et defectibus, qui non furtivi ſunt, ſed præter oculos eunt, hinc inde violetur, et ejus primæva facies turpiter haud unis maculis ſit deſœdata. Liceat quosdam abuſus et defectus quos e medio tollere forſan haud incongruum eſſet, vobis Aud. Ampl. Honor. paucis adhuc verbis ob oculos ponere.

Non diſtribuitur S. Cœna, quod mihi maximum ſemper hac in cauſſa malum viſum fuit, cum ſatis ſufficiente circumſpectione, nec inde arcentur, quod fieri tamen oporteret, illi, quorum malitiam ultra modum procedere publico conſtat; ſed proh dolor! omnibus promiſcue ad Auguſtum hoc Sacramentum patet aditus; digni, indigni, nocentes et innocentes, pii et flagitioſi, ſenes, juvenes, noti et ignoti æque omnes admittuntur, ac quisque ſibi, ſuæque relinquitur conſcientiæ: Diſciplina Eccleſiaſtica, quæ olim ſub *Excommunicationis* nomine floruit, una cum Vita Chriſtianorum, depravata jacet: Ejus apud nos quædam ſaltem obtinet ſpecies, quæ vero potius Civilis eſt, quam Eccleſiaſtica; defertur enim monitoribus aſper illico magiſtratui, qui decernit, quid fuerit etiam a parte Eccleſiæ meritus. Hic etiam diſciplinæ gradus exercetur magis erga agri incolas, quam urbis cives. Illi magiſtratus decreto frequenter ob commiſſa Mercatoribus furta, aliaque

legibus civilibus interdicta facta in publico cœtu ſub pulpito ſtare damnantur, & ſibi a V. D. Miniſtro publicam cenſuram inuri pati debent, quibus tum omnis Pœnitentia Eccleſiaſtica abſolvitur, quoque facto ad cœtum pertinent ut antea, labeque omni rurſum ſunt immunes. Hi vero, ac ſi privilegium heic accepiſſent, ſimiliſque cenſura nobilitati civis eſſet injuria, nunquam ſimilem pœnam ſubire tenentur, niſi omnibus facinoribus, quæ ne inter gentiles quidem, multo minus inter Chriſtianos nominari deberent, ſeſe commaculaverint, niſi peſſimæ notæ ſint homines, niſi leges omnes, honeſtas, pudor omnis clamitent, impunes abeunt, aut ipſis ſaltem privata cenſura decernitur, ſi ad publicam itum fuerit, illa non coram cœtu integro, publica cultus divini hora, ſed alio tempore exercetur, ne eccleſiaſticæ diſciplinæ ſpeciem nimis præ ſe ferat. Excommunicatio ipſa plane deſiit: Majoris nomen ne quidem notum eſt, minor raro adeo exercetur, ut exempla ejus nulla ferme proſtent; nemini enim, quod ſciam, aditus ad S. Cœnam præcluditur, niſi quatuor mœnibus ſit intercluſus & ſub magiſtratus poteſtate. Vel ipſi pagani dignius heic nobis egerunt, a Sacris utpote ſuis arcuere profanos & flagitioſos omnes, quod vel ex ſolis Statii verſibus iquere poterit, qui ita modulatur

- - - - Adeſte
Di, Hominesque Sacris, procul hinc procul ite nocentes,
Si cui corde nefas tacitum, feſſique ſenectus
Longa Patris, ſi quis pulſatæ conſcius unquam
Matris, & inferna rigidum timet Aeacum Urna.
Inſontes caſtosque voco.

Cum

Cum nos contra ad Sacra noſtra, quæ ipſa ſunt Sanctitas, imo ſublimis Sanctitas, & ſancta Sublimitas, Myſterium pietatis adorandum, admittamus quoscunque βεβήλους. Regerere quidem quis poſſet in tanta ad Sacram Synaxin accedentium multitudine aliter id fieri non poſſe, bonos eſſe mixtos malis, ſanctos interſperſos profanis, neminique præ fronte ſcriptum, quis aut cujas ſit. Ritus porro in noſtra Eccleſia ad S. Cœnæ adminiſtrationem adhiberi ſolitos ita eſſe comparatos, ut mali & famigeratiſſimi peccatores ſe faciles, ne inquirantur occultare poſſint. Facile & ego conceſſerim, hac, quæ apud nos obtinet, conſuetudine, difficulter heic aliquid præſtari poſſe, at quæſtio oritur, nobis heic haud decidenda, an non alii ritus, qui in plurimis Proteſtantium Eccleſiis, etiam in agro noſtro, aliquali cum diſcrimine obtinent, hoc alioque reſpectu conducibiliores eſſent: Jam conſueti enim diverſis incommodis obnoxii, multis cordatis viris jam dudum viſi ſunt. Si ſinguli Menſam Sacram incircumſtantes, ſedentes, vel ſaltem transeuntes, qui diverſi alibi heic obtinentes ritus ſunt, accedere deberent, liceret Miniſtro quemvis in os intueri, multi inde aperte facinoroſi ſua ſponte emanerent, metuentes, ne publica ſibi inureretur nota, juberenturque incommunicati abire. Quivis prorſus ignotus, qui ſæpius, etiamſi ater an albus ſit neſciatur, Myſterium hoc participat, poſſet arceri, usque dum ſeſe fide dignis literis teſtatoriis, cujas eſſet, Miniſtro probaſſet, quod laudabili prorſus conſuetudine Eccleſiis Gallicanis in Belgio alibique in uſu eſſe obſervavi. Si et inſuper illis, qui manibus ſuis lora regiminis eccleſiaſtici tenent,

placeret disciplinæ ecclesiasticæ rigidiores quosdam gradus pristino suo usui restituere, & Excommunicationis laudabile institutum nova vita donare, haud parum forsan id, ad tollendas S. Cœnæ Profanationes posset juvare. Novi quidem pulchre illud amplius in omni sua extensione, qua olim obtinuit, nostris temporibus exerceri nequire, dum *si hodie*, ut celeberr. PFAFFII verba heic mea faciam *omnes, qui habituali peccati dominio laborant e cœtu Christiano essent ejiciendi, vel ipse tandem cœtus ex cœtu esset ejiciendus.* Novi & illas rationes, ob quas beati Majores nostri, qui tamen, ut ex verbis, quæ in *Confess. Helvet. Cap.* XV. leguntur, patet, illud haud prorsus adversabantur, idem ad novum exercitium revocare haud sunt aggressi, illas etenim prolixe deductas legere datur apud *Benedictum ARETIUM* Theologum Bernensem haud incelebrem, *Problematum* ejus, *loco* CXII. Ast tamen horum omnium pondus haud tantum esse judico, ut evincere prorsus queant, ex sapienter revocatis quibusdam rigidioris Excommunicationis & primævæ Disciplinæ Ecclesiasticæ gradibus nullam posse exspectari ad promovendam sanctiorem & salubriorem S. Cœnæ celebrationem, utilitatem, illosque certe frustra nulloque cum successu, licet revocatos, adhibitum iri.

Non celebratur dein, quod mihi heic quoque desiderandum videtur Communio satis frequens. Primorum temporum Christiani, mortis Magistri sui multo frequentiorem recolebant Ἀνάμνησιν, per trium priorum seculorum decursum singulis diebus dominicis S. Communionem sumere tenebantur omnes. In Ecclesia *Carthaginensi, Romana* et quibusdam aliis singulis diebus celebrare S. Eucharistiam erat con-

consuetum. Aetate TERTULLIANI S. Cœna celebrabatur quoque in Anniversariis Martyrum Festis, et per quinquaginta dies inter Pascha & Pentecosten, quæ continua serie continuata erant Solennitas: Omnibus quoque diebus stationariis, quarta et sexta item cujusvis hebdomadis per annum feria. Nunc temporis tres saltem hactenus in Ecclesia nostra recepti sunt Communionis actus, et ne his quidem omnibus interesse consueverunt tepore turpi languentes nostri ævi Christiani, sed eos sub frivolis prætextibus haud semel subterfugiunt. Laudabili quidem conatu Senatus Ecclesiastici membra Magistratus consilio, jussu et authoritate quartum adhuc ex aliquo tempore addere allaborarunt; ast hactenus, ejus nondum acquiri, fato jugiter deflendo, potuit introductio. Quod si vero in caussas rarioris hujus S. Cœnæ usus inquiramus, ille forsan jure maximo adscribi poterit defectui zeli pietatis, quo olim primi Christi Confessores immensum ardebant, et a quo, quod nullis sat deflendum lachrymis hodiernos Christianos omnis ætatis et conditionis multum defecisse constat. Aut si nimis durum videatur pietatis zelum Christi hodiernis affectis adimere, ejusque defectum communionis frequentioris intermissæ caussam tradere, alia illa forsan dari poterit; Nimia nempe et non satis concocta, si ita fas sit loqui, sacri epuli veneratio, ut et terror hominum mentibus injectus nimius, ob imminens capitibus eorum periculum, si haud rite accederent ad *tremendum Epulum*, *horrendum Sacrificium*, *Mensam terribilem*, ut Patribus olim, hyperbolicas loquutiones plus satis amantibus, et recentibus hodie quibusdam scriptoribus et concionatoribus, dictionis elatum genus nimis

affectantibus, S. Cœna dicta fuit et vocari adhuc consuevit. Certe ex hoc fonte infrequentes nostro ævo Communiones deducunt, Illustris TILLOTSONIUS in eleganti *Sermone de Communione frequenti*, & PIERCEUS Anglus in *Tractatu* suo *de Communione Infantum*, ubi juxta cœtera eleganter: *Annon Dedecus maximum est*, inquit, *annon indignum factum, quod Communio Sacra in quibusdam locis saltem celebretur semel quovis Mense, in aliis semel sex Hebdomadibus, in aliis semel saltem quovis Mense tertio, in aliis denique semel in integro anni decursu? Quantum hic, quæso! usus distat ab usu veteris Ecclesiæ? Hæc statuebat, ut omnes fideles, qui Templum ingressi ad audiendam S. Scripturæ lectionem, haud assisterent celebrationi S. Cœnæ, ab ejus usu suspenderentur, ceu ordinem convenientem prætergressi. Qualis autem ex hodie consueto usu emanabit fructus? Veneratio quidem Sacramenti, fateor, ast qualis veneratio, quæ terrorem inculcat & turpem neglectum. Talis vero veneratio an respondet fini illi amabili, quem sibi præfixit Salvator, institutum hoc sanciens?* Hactenus ille. Licet ego neglectum frequentioris Communionis priori potius caussæ, junctæ non satis intellecto & juxta intentionem & sensum Salvatoris explicato Cœnæ Mysterio, (quod malum diverso respectu inter nos grassari pulchre & suis fundamentis ostendit Clar. ZIMMERMANNUS in jam laudata Dissertatione nupera) adscribendum esse existimem.

Non adhibentur porro ad S. Epulum Panes fermentati, nutritivi, ordinarii, sed panis modo azymus, imo ne hiç quidem, sed meræ Oblatæ, quod & a prima Cœnam celebrandi ratione abludit. Licet enim Christus, ut probabile est, ad primam

Cœnam

Cœnam adhibuerit Panem azymum, cum illo tempore, quo S. Cœnam instituerat, nullus alius Panis ad manus fuerit, tamen, ut superius a nobis indigitatum est, Pane ordinario Christiani primævi ad Seculum XI. usque constanter sunt usi; & fermentatus etiam ad vitam animalem sustentandam communiter adhiberi solitus, aptior certe est ad repræsentandam *spiritualem* illam *animæ nutritionem, per carnem Salvatoris*, de qua *Johannis Cap.* VI. quam leves illæ & tenues Oblatarum particulæ, quæ certe haud verus Panis, sed spuma solum Panis sunt, nostræ Ecclesiæ adhuc ex superstitione Papistica relictæ, cui Hostias seu Oblatas introducere proficuum ideo fuit, quo facilius plebi persuadere possent monstrosam Transsubstantiationem, in qua nil nisi speciem Panis, & mera accidentia, substantia plane deleta remanere, stulti asserunt.

Tandem inter ea, quæ forsan in externis administrationis ritibus in melius possent institui, est: Quod loco prælectionis historiæ institutionis S. Cœnæ, forsan convenientius esset, inter distributionem sacrorum elementorum adhibere Cantum Psalmorum quorundam, aut Hymnorum Sacrorum, actioni illi congruentium, ut moris in Ecclesia primitiva fuisse ostendit BINGHAMUS jam aliquoties laudatus, & ut etiam fieri adhucdum in plerisque Protestantium Ecclesiis consuevit. Ita enim suavi & pio concentu communicantium animi eo facilius, quam simplici historiæ, jam omnibus satis notæ, prælectione, in pia mentis devotione contineri, & eo fortius ad amorem, laudes & glorificationem Dei & divini Soteris, tam insigne nobis in S. Cœna amoris sui pandentis Τεκμήριον, possent excitari, & *per oblectamentum*

Aurium infirmior animus in adfectum pietatis adſurgere, ut AUGUSTINI phraſis habet.

Sed cum noſtrum non ſit heic, ſi nempe medica, quod forte pauci mecum agnoſcent, requiratur manus, mederi, aliorumque, qui immenſum plus vident & valent, humeris hæc impoſita ſint onera, diutius his haud immoramur, ſed vobis, Patres Conſcripti, Eccleſiæ noſtræ Proceres utriusque ordinis primi loci! totum hoc opus et integrum relinquimus, omnique vos prece efflagitamus & obteſtamur, ut omni veſtra, qua polletis, polletis autem immenſum, mentis ingeniique Vi eo nitamini, ut Sacræ noſtræ Religionis inæſtimandum hoc Κειμήλιον S. Cœna, unde Veritas & Divinitas ejus ſole meridiano clarior elucet, priſtino reſtituatur decori, ut abuſus & defectus ejus removeantur, tollantur, aboleantur, uſus contra ſtabiliantur & firmentur, omniaque ad majorem Eccleſiæ ædificationem & ſummi Numinis inſtituantur gloriam.

Cœteros omnes, quos aliquis ſanctæ Religionis amor, aliqua æternæ ſalutis cura tangit animæ, monemus, rogamus, obteſtamur, ut ipſi, quivis ſuo loco, videant, qui S. Cœnæ privatos abuſus, publicis longe frequentiores, tollant e medio, quo ei ſuus rurſum conſtet honos, redeatque primæva innocentia. Utamur S. Cœna nos, qui jam peccatis noſtris miſimus nuntium, & rite reſipuimus, ut *Sacramento confirmationis*, quo in bona mentis firmi perſtemus conſtitutione; Nos vero, quibus gratia hæc ſalutaris & verticordis nondum affulſit, quibus veterem hominem nondum exuere

cœlitus

cœlitus datum eſt, ut *Sacramento præparationis*, quo impellamur & excitemur, ut in poſterum ſeriam agamus pœnitentiam. Omnes caveamus ſedulo, ne imparati & impuri ſacræ accedamus Menſæ, quo minus fiamus rei Sanguinis Salvatoris, quo minus inter Altare Menſæ Dominicæ & Aedem ſacram, ut olim *Zachariæ* a nefariis Judæis factum legimus, ſummum cœli Prophetam Jeſum noſtrum denuo *neci demus*, *crucifigamus*, & *pedibus conculcemus*, ad noſtram perniciem & æternum irreparabile damnum, ut Apoſtoli ipſiſſima verba habent, *precioſum ejus Sanguinem.* Præparemus nos itaque ad ſacrum hunc actum rite adeo, ut illud in imperfectione, quacum continue nobis colluctandum eſt, fieri poteſt, ſeriam agamus pœnitentiam peccatorum ante commiſſorum, firmumque ſtet animo noſtro propoſitum, in poſterum fœda crimina, pravos animi affectus, peccandi habitus, imo corde eradicandi, morem contra gerendi Evangelio & omni niſu eo incumbendi, ut conditiones fœderis, quod ſolenni modo in S. Cœna confirmamus, explere continue ſimus parati. Reliqua, quæ nobis ad dignam præparationem deſunt, relinquamus Deo & verticordi ejus gratiæ, hoc fine nobis ſupplici ſemper prece implorandæ. Id ſpeciatim obſervent juvenes adminiſtri, qui nimis forte frequentes, ex more in Eccleſia noſtra recepto, ad miniſterium S. Euchariſtiæ adhibentur. Hi certe intento ſtudio & ſumma præ cœteris cura eo debent anniti, ne illotis manibus, impura conſcientia Sacra hæc tractent. Cum enim juvenum animi ad res terrenas potius eheu! ſemper inclinent, quam cœleſtes, a rebus divinis continuo ſint proclives ad humanas, a bonis æter-

num permanentibus futuri Seculi, ad inanes & perituras hujus ævi quisquilias, ipsis ut plurimum deest debita, quæ totum hominem requirit, præparatio, debita in ipso sacro actu animi attentio, & sincera cordis veneratio: Id ergo agite, o cara Deo Ecclesiæque dicata pectora! in id omnibus viribus allaborate, ut vos in tota vita vestra præstetis consummatos juvenes & veros Dei Nazireos, nullo mortuorum operum & cadaverosi hujus mundi contactu coinquinatos, ut pubem eximiam, regale Sacerdotium & cœleste Peculium, ad quod acquirendum & ab impura mundi fæce separandum, ut crastina nos docebit Festivitas, ipsa de Cœlo se demisit Divinitas, natus & denatus rursum est Jesus Salvator optimus; Ita enim vobis, quoties in Sacro Cœnæ Epulo recolenda erit memoria ejus, qui vos in servitium sibi liberaliter adoptavit, nunquam deerit debita præparatio, nec in periculum venietis unquam, incurrendi, celebrando sacrum actum, vestram damnationem.

Omnes porro non juvenes modo sed & senes, imo cujuscunque status, ætatis & conditionis sumus quilibet, adornemus Jesu nostro, post ritam ad sacram ejus Mensam præparationem, ipsi quoque Mensam eucharisticam, in qua eum laute excipiamus fructibus odorem jucundum late spargentibus, bonorum operum, inter quos præprimis emineat, quantum lenta solet inter viburna cupressus, Caritas mutua, quam & hic speciatim suadet expressio illa divi *Pauli* qua Sacrum Cœnæ Panem vocat *Communionem Corporis Christi*, cum omnes de illo participantes sint *unum capitis Christi Corpus*.

Ultimo

Ultimo tandem videamus, ut digno modo ſemper grata recolamus mente inſignem amorem Salvatoris, quem nobis in ſacro hoc epulo exhibet & obſignat. Ah quantum eſt, quod nos dilexit, imo deperiit dulciſſimus Salvator? Quantum eſt, quod toto corpore noſtri cauſſa ſanguinem flevit? Quantum, quod anima & corpore anxietates infernales pertulit? Quantum eſt, quod incomparabilis hujus dilectionis ſigna & ſigilla, quaſi ex carne & ſanguine ſuo confecta, nobis exhibere & in proprias manus tradere non gravatur? Naturam certe dedidiciſti, hominem exuiſti, & rigidum ferri ſemina pectus habet, niſi tanto amore, ceu rudente aliquo amoris, imo ænea vel aurea potius amoris catena in amorem mutuum Salvatoris pertraharis, & cum Davide exclames:

Tot liber toties malis,
Tot auctus toties bonis,
Quo tandem officio tibi
Coner (o Domine!) *perſolvere grates?*
Te feſta dape, te prece,
Te Libamine proſequar
Te vitæ columen meæ
In cœtu populi tui,
Grata proſequar hoſtia,
Damnatus tibi voti.

Det interim nobis digne hæc omnia exequi Deus, nosque in tanto opere gratia ſua ipſe clementer juvet! Fiat!

D I X I.